

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖR

GRUNDLAGD AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

SONDAGEN DEN 13 DECEMBER 1914.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WAGNER.

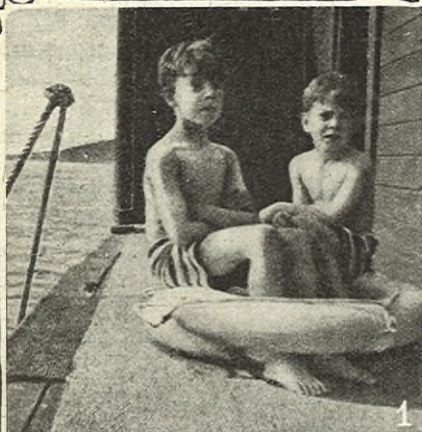
Genom kunglig kamera.

"KUNGLIGA FAMILJEN", är titeln på ett vackert utstyrt album innehållande bilder af den kungliga familjens medlemmar, de flesta tagna af kungliga amatörer. Genom tillmötesgående af direktör Claës Virgin, som utgett albumet, kunna vi reproducera några af dessa vackra bilder, en krans af små furstebarn grupperade kring drottningen, stående uppe på Drottis kommandobryggan. Bild 1 visar kronprinsparets två äldsta söner, prinsarne Gustaf Adolf och Sigvard, på badhusbryggan vid Sofiero; bild 2

Drottningen ombord på Drott.

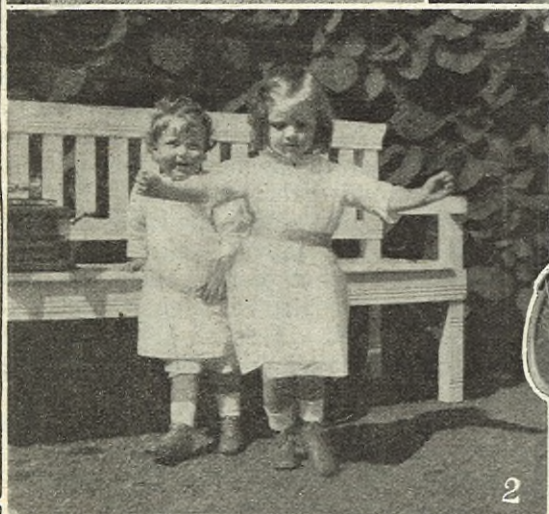
kronprinsparets yngsta, prinsessan Ingrid och prins Bertil, dansande till gramfon. Å bild 3 se vi prins Carls fyra ungdomar: prinsessorna Margareta, Märtha och Astrid samt lille prins Carl startande för en cykelfärd. Bild 4 framställer "den lille landstormsmannen" prins Carl, bild 5 slutligen visar oss prins Lennart, prins Vilhelms lille son, med sin levande lejonunge. Albumet, som säljes till förmån för Röda Korset, belingar ett pris af 2,25 och blir helt visst en lifligt efterfrågad julklapp.

1

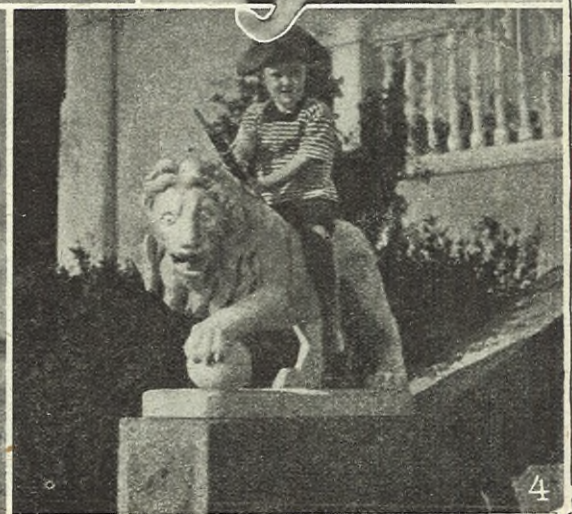
5

2

3

4

Jon på Brännan.

En berättelse från Norrbotten af
OLOF HÖGBERG.

(Forts o. slut.)

III.

NSITTAREN JON HADE LYFT grytan från det envisa eldspraket och satt henne rykande å golfmon. Då hörde han ljudliga hästklockor nalkas å vägen och stanna där söder vid skotningen till gårds. Det blef något språk därute och snöknarrande steg närmade sig dörren. Den öppnades och ur en invältrande ångsky sade en stark karlröst med främmande tonfall: "Hörnu, är detta här stället, som di kalla Brännan?"

"Ja, det gör nog så!" svarade Jon, där han stod och kisade mot molnet.

"Hörnu, här ska visst bo någon, som hålls för att vara bra till doktor?"

"Ja, både bra och illa," svarade Jon.

"Hvar håller han hus, för vi skulle träfa'n?"

"Jo, d'är nog jag, det, och här bor jag."

"Här?" upprepade rösten missstroget.

Den talande steg in ur molnet, visade sig som en ståtlig, långlagd och brunögd karl i pälsrustning.

Nu blef det fundersam tystnad vid dörren en handvändning. Den göteborgiske kalfaktorn såg sig plötsligt mönstrande omkring i blockhuset med de ytliga ögonen hos en vaktmästare från rikets andra kant och där till väcker underklasskarl, således efter regeln en oförskämnd lurk, förstörd och bortfjäskad genom olämplig kvinnogunst utan något af den motvikt, som bildning ger. För hans ögon syntes ej möjligt, att här bodde en man, som genom blotta ryktet lockat en fin och rik kund från England. Och så utbrast han spöskt:

"Men det kan väl för skräen i våld inte vara han, som det här förnäma fruntimmeret söker!"

"Jag vet inte hvem som är ute och söker mig, men här på Brännan bor ingen annan," svarade Jon.

"Är han då verkligen den där, som de kalla Jonke på Brännan?"

"Jag går nog mest för det!"

Göteborgaren utstötte ett föraktfullt mummel och efter en ny granskning med snäf blick fortgick han i förtretad ton:

"Tja, det för väl inte vara någon annan då! Si här kommer ett mycket långväga fruntimmer och söker honom."

"Jaså!" tyckte Jon lugnt.

"En fin och rik fröken från England!"

"Jaså, ända därifrån?"

"Har han något att bjuda henne sitta ner på nu då?"

"Ja, här finns nog en bänk," sade Jon, pekande åt en planka med fyra obarkade gransfömlar som ben.

"Det var hela härligheten det, ja!" hänskrattade främlingen. "Vi få väl breda en filt öfver den kanske."

Det där tyckte Jon inte om.

"Kanske till slut är hon för fin att gå in i den här kojans?" sade han slucken.

Och så fick kalfaktorn ett infall:

"Hörnu han, vore det inte bäst, att han kommer till henne på gästgifvargåln i morron?"

"Neej, det tränger inte mig om," afböjde Jon tvärt. "D'är väl hon, som söker mig, men jag söker inte henne."

"Hå, kära hjärtanes, han behöfver väl inte ta i så hårdt," lät den ohöflige lurken och tillade: "Vi få väl försöka lura in henne då."

Härpå trädde rekognissören ut genom ångmolnet ut till det väntande sällskapet och aflade en redogörelse, som hördes föranleda något samtal.

IV.

Efter ett nytt, mångfota knarr i snön invältrade ångmolnet än en gång. Då det lättade en smula, såg Jon en skymt af kalfaktorn och den långgänglige betjänten påpälsade vid dörren, uppställda med stör i ryggen. Framför dem stodo två betänksamma kringlitande fruntimmer, också i pälsrustningar. Den ena var storväxt, frisk, bredlagd och fryntlig till utseendet, den andra helt liten, blek och sorgbunden, med fina drag och snedlagdt hufvud; således där var lytet, som

sökte bot, förstod enslingen genast. En rödgul hårlock stack fram ur pälskråkan vid hennes ena tinning. Jon, redan stött af kalfaktorns plumpa beteende, anmärkte med harm, att ingen kom sig för med så mycket som ett tecken till hälsning. Nenej, det var nog alltid så där med det sörländska halfyllet; den sortens folk kände sig alltid upphöjda till någon yfverboren adelsklass bara genom att låta se sig i nordens. Nåna, det kunde väl hända, att den salta doften från grytans strömning och potatis slog dessa öfvermåtta varelser oangenämt i näsan.

Fruntimren kommo i lågmäldt samspråk på utländska. Af tonen och sättet föreföll det Jon att den första sade:

"Kanske vi vända om med detsamma?"

Nu kom den sjuka med en liten klangfull, afmått och uppgifven stämma, som tycktes säga:

"Ähnej, har jag underkastat mig allt detta hittills, så underkastar jag mig också den lilla återstoden!"

Och alldeles som om ingen varit hemma i denna kula, tog nu sällskapsdamen den medhafda filten från armen, bredde ut den på bänken och bjöd engelskan sitta. Den senare gjorde ändtligen en vänlig böjning åt Jon med sitt sneda hufvud och satte sig. Så upptäckte äfven göteborgskan värden på stället och hojtade liksom åt en döf med en gäll röst, som skulle föreställa fryntlig:

"Go'dag på er nu då, far! Ni har'et bra enkelt hemma hos er, ni, för att vara så ryktbar som ni är!"

"Hvad är det för ryktbarhet att tala om!" afböjde Jon kyligt.

"Joo, ni är ryktbar nog, då ert rykte som doktor har trängt ända till England." Och så fick Jon en redogörelse för resans uppslag och själfva sjukdomsfallet, så långt göteborgskan begrep detta.

"Tror han, att han förstår sig på det här nu då och kan göra något åt henne?" kom slutordet under fniss från lurken vid dörren.

"Det är just det en får si," svarade Jon, både smickrad och bekymrad inför ett så långväga förtroende. "Bed henne ta af sig så att jag får se henne om halsen!"

Den engelska damen log vänligt och lät genast befria sig från pälskappan inpå den gråa resdräkten och med göteborgskan som skärm mot karlarna vid dörren, blottade hon utan vidare pryderi sin vrickade hals för de ögon, som behöfde se den, en fyllig, mjällhvit och vacker hals i trots af lytet. Jon öfverlygade sig genast, att där fanns ingen svulst. Efter svar på några frågor såg han effersinnande ut i vädret en handvändning och sade mulet: "Jaha, vi få väl försöka på det viset nu då!"

Med ett snöre tog han mått kring patientens hals, sökte rätt på skolådan, fick frar en bit sulläder, ett par gamla hängslen, syl, becktråd och andra grejor. En stund senare hade Jon, sittande å kubben i arbete med slidknif, syl och becktråd fått i ordning en sulläderskrage, med hängslenas axelband fästa vid sidorna. Kragen passades kring patientens hals, med uvikna snibbar under käkarna, och fästes med en spännrem fram till så stramt andningen tillät. Därpå förmodde han den kranka med tolkens hjälp att stiga upp på kubben, hvilket hon i all trohjärtad vänlighet gjorde. Och sist företog sig Jon att fastspika hängslebanden öfver hennes hufvud vid en af gällens sparrstocar, så att de hängde ledigt något öfver en tum.

"Hör ni, det där ser ju riskabelt och farligt ut," anmärkte sällskapsdamen. "Tänk om kubben fölle undan bara! Hvad ämnar han göra med sådant där nu då?"

Jon på Brännan vid sin gryta.

"Detta är min sak!" afvisade Jon kyligt. Han var i själva verket mera het om öronen än någon kunde ana. Här gällde att genom en lämpligt utförd hängning lyfta hennes halskota till rätta. Men ej en hårsman för litet, ty detta blefve felkur, och ej en hårsman för mycket, då kunde följden blifva något efter värre. Annu en handvändning gick om för att riktigt passa lill kragens snibbar.

"Han tänker väl för skräen i våld aldrig dra till och hänga henne!" slapp det löst ur kalfaktorns inre oro. Nu blef Jon på allvar sinnt och tog till orda på skarpen:

"Jag fick hennes förtroende att sköta om det här. Du är inte mer än hennes dräng på resan och inte min uppsyningsman. Af två orkar jag inte höra vidare prat!"

De afsnäste bligade stint på hvarandra under tystnad och funno för godt att hålla mun.

Jon fattade nu patienten helt stadigt vid veka lifvet, dröjde om en stund för att lugna sin upphetsning, och sparkade hastigt undan kubben. En fall, en hörbar knäpp under skrik från patienten och skrämde rop af de framrusande åskådarna. Men blott ett ögonblick hade kroppen varit öfverlämnad åt sin tyngd, fallet hejdades strax af Jons händer.

"Hvad gör du, ohägd, galning? Har du hängt henne ändå!" utfor kalfaktorn under de andras hejdlösa larm.

"Sätt kubben tillrätta under fötterna på henne, du!" tillade Jon lugnt. "Sedan få vi se hocken är ohängd och galen!"

Då den lilla engelskan åter kände fötfäste under sig, var hon redo att ge hals åt sin skrämsel, men lät i stället höra ett oförställt utbrytande glädjekvitter:

Dear God, it is all right! I am better now!"

Detta förstod äfven Jon och befriad från sin våldsamma spänning tyckte han sig nu ha råd till ett belåtet flin mot de ängsliga åskådarna. Alla tre stodo där med stora och snopna ögon i hastig öfvergång till fägnad.

"And that was all?"** utropade bebjäntan oemotståndligt hemfallen åt nyfikenhetens indikretion.

"Var inte kuren vidlyftigare!" inföll sällskapsdamen strålande.

"Var det inte konstigare än så." tyckte äfven kalfaktorn. "Då var det ju självaste skräen, att ingen i hela England kunde klara skifvan! Utan hit upp till de här hålen måste hon för att få'et gjordt!"

Jon skrattade belåtet åt alltihop och spände loss den glädjedrucket skälfvande lilla patienten ur den galge, som hjälpt henne till hälsan. Vid nedstigandet stödde hon ena handen mot has axel och därpå, med handen förtroligt kvarblifven, såg hon öfverlycklig in i hans glada ögon, rörde hufvudet obehindradt till höger och vänster för att glädja honom med klart bevis på lyckad kur. Därpå sjönk hon ned å bänken i ohejdad glädjegråt. Ja, det var ju så gifvet, att engelskan skulle gråta af rörelse strax ofvanpå det hjärteglada skraffet. Så mycken sanning vågar jag utan vidare tilltro de ohjälpliga "miss-romanerna". Niggerer och engelskor kunna skratta och gråta om hvarlannat.

Nu må sägas, att det farliga blockhuset å Brännan framstod i annan dager för besökarna. Här fanns ändå den karl, som gjorde't så där enkelt och sinnrikt och begripligt, sedan hon efter drygaste kostnader så många år måst vända ryggen både

*Herre Gud, allt är bra! Jag är bättre nu!

**Och detta var hela schäsen?

Han förmådde den sjuka att stiga upp på kubben.

åt berömda specialister och utskrikna charlataner. Dock, när allt kom vida, var det ju ändå helt naturligt, att ingen engelsman kunde få ett så befängdt infall, ansåg bejanten, med sitt lands ära för ögonen. Det kunde endast falla en barbar in att kureren en dam genom hängning, men ej de högridderliga engelska gentlemännen!

"Välkomna hit till barbarerna då, när era gentlemän stå där", kvitterade göteborgaren och tyckte riktigt om sig för inpasset.

När sällskapet skulle resa och den lilla engelskan ville veta arfvodet, var något galel på väg att hända. Nu blef det svettande brydsamt för Jon, kanske brydsammare än den kinkiga kuren. Ändligen kom det halfhögt och förläget: "Ja, det blir väl 75 öre då."

"Alldeles för litet," utbrast göteborgskan ända öfver sig.

"Det hörs, att han inte förstår sig på att ta betaldt!" tyckte äfven kalfaktorn.

Då svaret tolkades för engelskan, ville hon höra summan i engelskt mynt.

"Han vill hafva tio pencil!" klargjorde tolken tveksamt.

"Hvad vill det sägal!" utbrast missen och mötte Jon med ett par häpet frågande ögon. Tio pencil och tio minuter för hvad hon förgäfvades påkostat en tiotusen pund under loppet af ett årtionde, detta var ju rätt märkliga tiotal. Hon var ur stånd att begripa det löjligt ringa anspråket och vände sig med nästan sårad min till sällskapet. Jon befarade, att hon rent af fann räkningen öfverdrifven.

"Det var då skräen hvad han högg till!" anmärkte göteborgaren. "Fröken tror rent ut, att han drivver med henne, hör jag. Inte underligt, att han har'et så här, om han tar så uselt betalt."

Till någon liknande uppfattning om den blygsamme mannen kommo äfven de öfverläggande fruntimren under nya ögonkast på den torfliga omgifningen. Här gällde draga sig ur spelet med behållen värdighet men utan nödigt slöseri. Alltså fick engelskan uträknadt hvad tio pund utgjorde i svenska pengar och räckte Jon tacksamt leende 180 kr. Nu var det Jons tur att ej förstå, men göteborgskan försäkrade, att den hulpna ej ville lämna mindre. Dock ville hon gärna ha hängkragen med sig hem som minne.

"Hade jag varit i hans skor bara, så skulle hon allt ha fått långa fram tusenlappen minst", försäkrade äfven kalfaktorn. "Skräen så dumt! Han kunde ju ha skänkt resten åt fattigstackare, om inte annat."

En stund senare hade engelskan efter den hjärtligaste handtryckning rest med sitt minne. Och Jon satt åter ensam på kubben, med sedelbunten i sin skälfvande näfve. Den summan betydde så mycket, att han nu ägde kossan och en helgdagsrust. För öfrigt insåg han nog att denna tilldragelse blott skulle skapa den svåra ställningen. De, som trodde på undergöraren, skulle än mer förblindas, och motståndarne äfven stena kvacksalvarn med ökad förbittring.

De, som efter gammal schablon väntat sig ett gifte mellan räddaren och den tacksamma hulpna, ha bedragit sig. Detta är ej utkastet till en fjollig roman utan en tilldragelse ur lifvet, timad för en 15 år sedan. Författaren kan ge den hugade anvisning på Jon, om någon vill undersöka detta fall. För ej så länge sedan var en fråga uppe i hans kommun att hjälpa honom till någon utbildning, men föll på motståndet.

KOSTYMER

för 5 kronor stycket är väl billigt? Sänd Eder gamla smutsiga, nerfläckade kostym i och för kemisk tvätt och prässning till Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg, och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet. Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kopie- och Tryckpapper samt kartong.

Modernaste Finpappersbruk.

Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

Två storstadstaflor.

I.

"Blomstertåget"

Berlin i november.

GÅR PÅ MORGONEN GINGO min man och jag Under den Linden, vår väg fram. Hvad kommer där? En böljande skog af blommor. Vi besluta oss för att följa den. Det är ju soldater. De äro utrustade för fälttjänst, det se vi, men i hvarje gevärspipa är stucken en blomsterbukett, rosor, nejlikor, chrysantemum. Hvarje hjälm är bekransad af blommor, de äro instuckna öfver allt i packningen och lifremmen; bara glada färger. Nej, s å hade jag ej tänkt mig dem, soldaterna. De se ju ut att gå till fest. Nästan vid hvar och en gå anhöriga. Vi gå bredvid dem framåt. Längre och längre genom Berlin går vår marsch. Vi hinna godt studera dem. Här går en far med geväret på axeln, som han bär åt sin son. Denne bär sin tunga packning på ryggen, som om det äntet vore. Fickorna stå ut. Där ligga cigarrer och säkert mycket annat smått och godt, som vänner stoppat dit före afskedet. Se där är en ung flicka. Söt och glad trippar hon bredvid sin vän. Men hon bär inte geväret. Hon håller honom i handen. Hon är klädd i grönt, i hoppets färg, så reflekterade jag. Framför henne med långa steg marscherar en liten man med geväret på axeln, han ser ut att vara 8 å 9 år och bär geväret åt stora bror, som nog inte är mer än 18, en frivillig. Den lille mannen hoppas nog i sitt stilla sinne att kriget måtte räcka länge än, så också han hinner med. Men där går en mor i svart bredvid sin långa pojke. Jag försöker läsa i hennes ansikte hvem hon sörjer, men nej, hon sörjer inte, ögonen lysa. Jag tycker ibland, hon sväljer och sväljer. Hvad jag känner, hur det stöcker sig i halsen på henne af gråt, som inte får komma, och som hon inte heller vill släppa fram, men ändå... Hon trycker sin långa pojkes hand. Nu stämma de in, soldaterna, Deutschland, Deutschland über alles. Då lyser den svartkläddas ansikte, det blir som förklaradt. Fast det kanske är den siste, hon har kvar, lämnar hon honom gladt åt fäderneslandet och ber, ber till Gud, att han skall komma tillbaka en gång —

Solen skiner. I alla fönster viftas det, glädje i alla ansikten. Alla på gatan stanna och vinka och vifta. Det är ett festtåg. Jaså, de tåga till kriget s å. Det hade jag inte tänkt mig.

Hur skulle det se ut hos oss i Sverige? Jo,

på samma sätt, det vet jag, när det gäller. Tåget går vidare. Snart ha vi nog marscherat en half mil. Jag skulle kunna gå bredvid dem så, utan att känna trötthet, jag vet inte huru länge. Där ha vi Görlitzer Bahnhof. På platsen framför stationen kommandera några ordningsmän till häst att soldaterna ensamma skola tåga in genom de stora gallerportarna. Utan att stanna taga de sina gevär, en sista handtryckning och så i järnvägsvagnarna — mot öster.

Det är "Todessonntag" i dag. En minnesfäst för de döda, som hvarje år firas i Tyskland. Hur gripande är icke den festen i år! Jag blir med ens dystert till sinnes. Jag tänker på alla dem, som i dag inte en gång kunna lägga en blomma på grafven i fiendeland. Kriget. Men så ringa kyrkklockorna manande, tröstande bing, bång, für's Vaterland.

WENDELA PFANNENSTILL.

II.

Lefver han?

Paris i november.

TRE LÅNGA RADER AF BLEKA. TVSTA människor stå väntande på trottoaren och släppas långsamt tre och tre igenom porten, där tricoloren vajar, grå och dufven. I stenskrift står där öfver dörren: "Frihet, jämlikhet och broderskap". Ja, här är jämlikhet och broderskap, för en gång ljuger inte republikens valspråk. Comtessen har sin plats emellan slaktarens hustru och skomakarens mor. Här finns ej stånd och anor, bara hustrur, mödrar, fäder. Och alla vänta de med samma bafvan sin tur att träda in och höra domen. Ty därinne få de domen, är den lindrig, lyder den: "Sårad, lasarettet i Rouen." Men när slaget faller hårdast: "Död på ärans fält — fallen vid Senlis." Hoppet får ett slag, men lefver ändå, när det svaras: "Saknad." Han kan ligga död i skogen, vara drunknad i ett träsk, han kan också vara fången, kanske sårad. Några få behålla hoppet ljusst och grönt: då är svaret: "Nej, finns ej på listorna."

Marianne Godet kommer gatan fram. Hon går förbi och vänder, går förbi igen. Skall hon våga? Tre dagar har hon vänt på vägen. Första gången mötte hon ett liktåg, det var dåligt omen. Andra gången sprang en katt, en svart olycks katt, fält framför tvärs öfver vägen. Och i går var det fredag, ofärdsdagen. Nu samlar hon allt sitt mod och går och ställer sig sist i raden. Hon håller i handen Henris sista bref, sex veckor gammalt, smutsigt, solkadt, fläckadt utaf tårar. Då var han frisk och rask, fast trött och smutsig, skref han. Och han tackade för strumporna, hon skickat — af de gamla fanns knappt skafven kvar. Hela brefvet var så ömt och varmt: hur han tänkte jämt på henne, hur han drömde om en kväll igen i hemmet; sökte göra henne glad med muntert tal. Gycklade om fiende och kulor och berättade om skämt från skyttegraf och läger. — Hon går igenom det igen i minnet. Ser honom lefvande för sig, spänstlig och rak med sin käckä mustasch. Kanske är kriget snart slut, och han kommer tillbaka igen. Då blir det fest! Hvar minut tillsammans blir en glädje. Skilsmässa, ångest och oro ha lärt

henne känna, hur kär han är. Hur litet hon förstod att skaffa sin lycka i lugnet och freden. Bland de väntande bredvid sig hör hon samtal. En gammal vacker dam berättar om sin son. Han hade varit sårad, på sjukhus i Paris. Det var så lugnt och tryggt att veta honom där. Nu var det fyra veckor, sen han for ut igen till fronten.

"Kanske", tänker Marianne, "kanske är han sårad, min Henri, kanske på ett sjukhus fätt intill, i Paris, i Sèvres eller i Rouen? Jag får se min man i dag och sedan hvarje dag. Blek och affärd, feberhet och plågad. Men jag vore ändå tryggare än nu, då jag tror vart ögonblick han ligger spetsad i en vargrop eller stympad bland liken. Ja, jag måste in för att få visshet!"

Nu är hon nära ödesporten. Framför henne står en gammal man och talar lågmält med polisen. Blott ett par ord nå fram till henne... "Sjuhundratusen namn på listorna, sårade, saknade, döda." — Sjuhundratusen! Åh nej, det fanns intet hopp. Hvarför skulle just han gå fri? Och hon ser honom utsträckt på ryggen, blek och med blodig panna. Nej, hon kunde inte, kan inte höra det, förs inte fråga!

Och fast hon nu är närmast intill porten, bryter hon ledet och går hem för att gråta.

GUNNAR CEDERSCHILD.

"De sköflade hemmen."

Ännu en kort tid pågår insamlingen. Beloppet närmar sig nu raskt 7,000-talet.

AG HAR SA OFTA TANKT: HUR skulle det vara att veta de våra, våra egna kära, ha varit fram öfver ett helt land, en fri och tapper nation med alla dess skatter, så förödande som fiendehanden for öfver Belgien? Hur skulle vi kunna bära det? Kriget har sina bud, om hvilka icke i detta nu skall disputeras, och den disciplinerade krigaren lyder. Men hvad säger hans enkla mänskliga hjärta? Jag har inte velat tro på alla de onda, öfvermodiga ord, som rapporterats från segrarnes sida. Jag har velat tro godt ändå — i det sista.

Det var därför glädjebudskap, som kom, när vår press meddelade, att den stora tyska tidningen Vorwärts föranstaltat en grundlig utredning om de påstådda grymheterna från den belgiska befolkningens sida. Från orättvis lastan ville man åtminstone befria den

Pröva

Tuppens Zephyr

K. ANDERSON

och Ni köper ingen annan.

Förlofningsringar.

Extra nya modeller.
Praktikatalog, ringmått gratis.

KUNGL. HOFJUVELERARE.
JAKOBSTORIG 1. REGERINGSÖ. 10-21.

Spalten om böckerna.

redan så hårdt slagna! Och se, det befanns, att intet af de berättade fallen af djuriskhet var sannt. Man vände sig till öfverläkarne på särskildt utpekade militärsjukhus. Alla historierna dementerades. Verktygen t. ex. för de mångomtalade utstuckna ögonen hade varit — verkligheten är hemsk nog ändå! — skärfvor af exploderande granater... Och några dagar senare meddelade en telegrambyrå i Berlin, att man där "med gillande" såg de neutrala ländernas vackra sträfvan att komma de olyckliga belgierna till hjälp.

Jag måste få berätta det. Andä sedan insamlingen började har jag beständigt i redovisningarna letat efter dessa par tre små ord: Tyska, eller En tysk moder, eller något liknande, framför någon liten summa! Jag kunde inte låta bli att söka. Och ändligen fann jag det häromdagen! I en daglig tidnings redovisning stod det: En tysk, 10 kr. Ja, en tysk. Mitt hemliga hopp, min halft förläget dolda fantasi hade icke kommit på skam. Människa hade gifvit till medmänskliga, om politisk vän eller fiende likgiltigt, därför att hans hjertas egen drift så bjöd.

Kanske har ingen synt mig komma insamlingens mening så nära som denne anonyme tysk. Om dem, hvilka hans egna bekrigat, var det honom likväl omöjligt att säga sig: De komma mig inte vid... Ty de komma oss alla vid, dessa arma, nakna och hemlösa, så länge medlidande och gifmildhet äro vår dyrbara rättighet här i världen. De komma oss vid, så sannt som hat och skadelust äro krigets värsta sådd, den vi alla som en måste hjälpas åt att bekämpa.

MARIKA STERNSTEDT.

REDOVISNING:

Trpt 5,946: 37. Ett tack för vänlighet, bevisad en svenska i Belgien 5: —, M. B., Kristianstad, 2: —, K. A. S. N., Örebro, 3: —, A. S. R. B., Nyköping, 2: —, Fru Lydia Johansson, Tomtebo, Östersund, 5: —, Alice G—n, Göteborg, 10: —, L. N. och A. W., Eslöv, 3: —, "Glafva-bor" 10: —, Skånska, Lund, 5: —, K. K. W. 2: —, K. Malm, Oscarsparken, Örebro, 5: —, Fru Hilma Jönsson, Nybo, Spannarps, 10: —, Agda O., Strängnäs, 5: —, Karl Danielson, Borgholm, 10: —, Ur Gullans sparbössa, Eslöv, 5: —, C. L., Nyköping, 5: —, "Ann-Mari", Spenshult, Johansfors, 20: —, fru E. O., Göteborg, 5: —, Helena, Urshult? 1: —, Bob 1: 50, Ensam kvinnas skärf 5: —, Karin 5: —, J. S. Munkedal 10: —, Hanna Eriksson, Derome, 6: —, W. S. N—berg, Vänersborg, 10: —, N. Wallgren, Löten, Leufsta bruk, 5: —, O. P. och K. A. F., Uppsala, 8: 75, A. A. S. A., Eslöv 15: —, P. A. Kjellin, Prestbol, Nor, 10: —, M. Jernberg, Sthlm, 5: —, E. Ar., Djursholm, 10: —, B. M., Vaxholm, 10: —, Margareta Hagberg, Karlskrona, 10: —, H., Norrköping, 5: —, Från ett varmt hjärta 1: —, Från Arne, Nisse och Ann Marie, Tullinge 5: —, O. och O. H., Skuru, 5: —, Th. N., Lund, 3: —, Barnen Ekman, Nydala, 5: —, Julia L—g, Räfte, 5: —, Insamladt g:m Carl Edlund, Västerвик, 3: —, "Lycklig mor", Kungsör, 5: —, Syskonen Hoffman, Elghult, 6: —, Syster C. W., Järle, 50: —, Fyra små gossar i Östersund 5: —, Till de belgiska barnens jul från "små kusinerna" Bohm, Malmö, 5: —, Amie, Malmö, 5: —, Tre små syskon, Linköping, 3: —, Moster N—a, Gefle, 2: —, Docent Alma Söderhjelm 10: —, "Korrespondent", Ludvika, 5: —, "Skåningen åt Belgiern" 10: —, Från två små gossar till de belgiska barnen 2: —, Insamlat vid missionsauktion i Hjällby, 20: —, "Tabete", Borås, 5: —, A. I., Näsby, 4: —, K. H., Näsby, 1: —, Magda och Folke, Kristianstad, 5: —, C. A. L., Karlskrona, 3: —, H. S—n, Nynäshamn, 10: —, M. S., Sthlm., 2: —, A. H. d:o, 5: —, G. S. 5: —, H. S. 2: —, E. S., 1: —, Fyra syskon, Köping, 2: —, J. A. Westholm, Djursnäs, Ösmo, 5: —, Gerda Hofving, Sthlm., 5: —, K. J., Djurgården, Sthlm., 2: —, Nils och Svea Frykman, Sthlm., 2: —, Från medlemmar i Kilafors-Hanebo, F. K. P. R. 22: —, Okänd, Grillby, 3: —. Summa Kr. 6,414:62.

VÄRA DAGAR BARA I MYCKET prägeln af uppgörelse, och icke blott på de stora slagfälten, där det kämpas om maktens fördelning eller olika principers herravälde. Få äro väl de, som icke nu, om aldrig förr, hvar och en i sin ringa mån erfarit behofvet att taga parti, välja ståndpunkt, göra upp med värden, om hvilka man knappast förut vetat hur förlegade de blifvit, och finna den väg, där den vunna medvetna åskådningen kunde ingå förbund med vilja och energi. Problemet är ju icke från i går blott, och det har gifvetvis alltid och i alla tider emellanåt ställt upp sig i hvarje själiskt verksam människas lif. Men vår epok, med dess utomordentligt starka brytningar, har tillspestat det, fört ut det till allmän nödvändighet, man vore frestad säga — populariserat det.

En god exponent härför är Sigfrid Siwertz's nya bok *En flanör*. Det är ingen uppseendeväckande bok, den kommer med ingenting oväntadt eller ens särskildt markant. Men den ger i högst njutbar konstnärlig form ett nog så målande krisförlopp, och den kommer med resultat, som äro typiska, nästan genomgående för tiden.

Flanören, bokens hjälte och ende hufvudperson, Torsten Gjørloff, är den unge mannen, som har råd — tack vare pappas pengar — att föra en sorgfri existens, och han har valt att föra dagdrifvarens, af lättja, af brist på impulser, på ideal, och väl också en smula på temperament. Han är ingen främling i Siwertz' diktning, vår unge man: vi känna igen honom, lifet blek, fin, lätt skeptisk i sin lagom tillfagna filosofi, och med en påfallande ringa barlast af lifserfarenhet. Ty till lifserfarenheterna i väsentlig betydelse vägra vi att räkna de erotiska förvecklingar han får att genomgå. Det är svårt att tänka sig någonting mer blottadt på en verklig upplevelses must och färg, än t. ex. just unge Gjørloffs förlofning och samma förlofnings slut. Som i sömn synes han ha passerat båda delarna, och de ha ej lämnat spår.

Siwertz kallar själf den sällsamma passivitet, i hvilken hans hjälte genomlever bokens första hälft, för den "hvita dvalan". Men författarens afsikt var icke att nöjas med denna hvita dvalas för öfrigt utmärkt godt återgifna psykologi. Tvärtom, stormarna börja småningom brusa, och uppvaknandets stund närmar sig. Torsten Gjørloffs gamle far blir sjuk. Till hans läger kallas en sköterska, syster Ebba, en kvinna, hvars egna lyckokraf lifvet brutit. Det är under de allvarsamma dagarna vid faders sjukläger och under umgänget med den sköna, tysta och själföföglömmande unga kvinnan, hvilken han lär sig älska, som Torstens innersta börjar ge tecken. Skildringen af förhållandet mellan far och son hör öfverhufvud till bokens vackraste partier; utvecklingen af Torstens kärlek och af denna kärleks försviflade kamp, är dess starkaste. Det är verkliga storm som brusar, ett hjärtas första storm, och när stilljen återkommer, förstår den unge mannen, att han icke är och aldrig mer kan bli densamme som förr, den älskvärde flanören. Lifvet har sagt sitt värde, och därmed har nödvändigheten att välja en väg, att fylla en uppgift, också inträdf. Författarens goda smak och artistiska takt ha här förbjudit honom att slå på någon stor

irumma. En märkligare insats i vår värld väntade vi oss knappast af framtidens Torsten Gjørloff. Han reser helt enkelt till Uppsala för att, likt tusen andra, krypa i arbetssele. Han kommer att bli en man i ett led, och det är vackert så. Det har likväl en bärande kraft af annan halt än flanörens eleganta särställning. Det är hvad han själf kände: "Jag skall vara med på mitt hörn, tänker han, och hjälpa viljorna till räffa."

I novellisten Sigfrid Siwertz' rättvist högt skattade produktion är romanen om Torsten Gjørloffs första stora uppgörelse det första verket med uppenbar tyngd — vare sagdt utan att därmed minska värdet af det föregående. Siwertz synes med denna bok önska tråda in i kretsen af dem, hvilkas ord skola räknas med, och icke blott roa eller förtjusa, och han inviger därmed åt sig själf en ny period, om hvars räckvidd framtiden får afgöra.

Elin Wagners julbok i år *Mannen och körsbären* är egentligen en vårbok, under den stundom till regel upphöjda förutsättningen, naturligtvis, att författarna om hösten komma med sina stora, mervärgande arbeten, medan vårens tid är den för de lättare volymerna, hopsatta af noveller och skisser, förut publicerade på skilda håll och af varierande värde! *Mannen och körsbären* är nämligen en sådan bok. Men går jag förbi de tre par historier i den, som verkligen äro helt obetydliga, finner jag att den ger inte så litet af Elin Wagners egenart, och att den afslöjar åtskilligt af den hemliga makt, som gjort hennes popularitet.

I den sista, längsta, och för Pennskaffets författarinna mest typiska historien, *De eniga miljonerna*, skildringen af en internationell rösträttskongress, som afbrytes af världskrigets utbrott — man kan omöjligt påpassligare sätta in sitt motiv! — karaktäriseras de anglosachsiska talarinnorna såsom de, hvilka allra bäst lyckades fängsla uppmärksamheten: "De började med en vilz och slutade med mänsklighetens frälsning. Det var deras jargon, men de visste, hur de skulle bruka den," skrifver Elin Wagner.

Med hennes eget öppna sinne för en smula karriering, kan man godt tillåta sig tillämpa orden på henne själf. Hon är så högst fyndig som ingen annan, åtminstone af våra kvinnliga pennor. Hennes blick för det lustiga, för en tillspetsad motsatsbetoning, för repliken, som måste utlösa ett småloje, är anmärkningsvärd och har knappast bättre kommit till sin rätt än i denna bok, där icke tvänget att sammanhålla ett hufvudmotiv genom alla sidorna pressat henne. I Helga Wisbeck exempelvis låg, enligt min mening, styrkan framförallt i detaljernas spelande och upplysande rikedom, medan man ibland kunde få känslan af att sakna ett centrum i djupare mening. I "Mannen och körsbären" däremot beundrar man med behaglig trygghet och utan förbehåll det vakna och fiffiga intellekt, som presiderat vid skapandet af de bästa historierna och format dem till afslutade ting, små situationsbilder rätt och slätt, eller berättelser med väl afvägdt perspektiv öfver innebörden i deras tendens.

Ty "mänsklighetens frälsning" får också sitt, alldeles som hos de anglosachsiska framstegskvinnorna! Elin Wagner nöjer sig icke med att vara rolig. Hon är verkligen besjälad af en inre lust, och där ligger kanske ändå den allra mest sympatiska sidan hos henne. Det är hennes hjärta, som utpe-

IDUNS KOKBOK

AF
ELISABETH ÖSTMAN

är den bästa kokbok för det svenska hemmet.

Den har redan utgått i öfver 25,000 ex.
Pris: Kr. 5:50 inb.

KONSTFLITEN, Göteborg.

Mattor, Gardiner, Bonader, Möbetyger, Dräkttyger.

Konstnärliga mönster och färgsättningar. Profver sändas.

De hemlösa.

kat målen, hon med sin goda penna vill nå. Ibland ha dessa mål för en stund fått glida i skymundan, och ett mildt och ljusst hjärte-lag ensamt fått tala. Så är fallet i inlednings-berättelsen om Påsken på Sjöboda, och den har blifvit samlingens vackraste, af en skir och öm poetisk stämning... Men i flertalet fall har nog hjärtat helst fått sluta förbund med floretten. Sådan är nu Elin Wagners "jargon", eller jag vill hellre kalla det hennes genre, hennes egenart — och hon vet att bruka den. "Mannen och körsbären" har gifvit ett otvetydigt vittnesbörd härom. —

Fru Jane Gernandt-Claine har skrivit i skuggan af ett snille, en berättelse från Thomas Thorilds dagar. I den böljande, språkligt klanderfria, och dock nästan fullkomligt konturlösa stil, som blifvit hennes uttryckssätt på prosa, framkallar hon en rad intryck ur en ung svärmisk flickas tillvaro. Denna unga flicka, Livia Spånge, är det som lever i snillet, i Thorilds skugga. Vid de tvennes första sammanträffanden har hon hetsigt ställt sig i opposition emot honom, stött af hans ogudliga talesätt. Men samtidigt har den eld, som lyser ur hans väsen, eröfrat henne mer än hon ens förstår, ty denna eld är förunderligt och oförklarligt i släkt med hennes egen. Och den makt öfver hennes sinne, som Thorild fått, bryts ej af åren. Själf har han knappt uppmärksammat den relativt obetydliga unga kvinnan, och i det hela kommer han icke mycket till synes i boken, framförallt inte med den öfvertygande öfverlägenhet, som man skulle önskat. Men genom de andra personernas insats blir han likväl dess hufvudfigur, genom Livia Spånge och hennes beskyddarinna, den sensibla Dorothee, en ganska dråplig typ af en pretentiös dam från epoken; genom Livias väninnor, som beundra honom icke mindre än hon själf, ja, till och med genom rivalen han liknöjdt förbisett. Han lever i snillenas atmosfär, åtskilligt öfver hvardagens luftstreck, och drager till slut bort, (i landsflykten), utan aning om de ty-sta dramer, där han varit hufvudfiguren. Det hela är en bok af svärmeri och långa spekulationer, af aspiration, förtegenhet och skenbart godtyckliga figurationer fram och åter. Där händer en del, det är sant, en hel del, bokstafligen, men detta framträder liksom utan att ha mera, kanske rentaf mindre, vikt och betydelse än hvilket som helst af samtalen in's Blau, hvilka upptaga en afsevärd part af bokens utrymme. Fru Claine, alldeles som hennes Thorild, sans comparaison för öfrigt, har icke håller fullt fast fot på jorden!

När man lagt romanen ifrån sig, märker man emellertid, att den kvarlämnat ett märke, som ej strax förflyktigas. Ur böljegången har ett själfullt litet ansikte stigit fram, hjältninnan Livias, och det etsar sig fast i minnet. Har man dåligt tålmod, kan man tycka att väl många sidor förbrukats därhän, men man kan ej stå oberörd eller främmande inför den poetiska charme och den konstnärliga förmåga, som med så veka medel lyckats åstadkomma trolleriet af detta resultat. —

Under Malm, skildringar nordanfrån af Ernst Didring står I. Männen, som gjorde det. Detta I tyder på att boken voro en inledning. Så är den också. Den skildrar nämligen pionjärens lif och kamp, när den första järnvägsbanan lades i obygd, där man näppeligen drömt om civilisation, fram till Riksgränsen.

Uppslaget är ypperligt. Så sant som konsten har en uppgift i att i ord och bild ge oss historien om allt vårt eget, så är detta ett kapitel, väl ägnadt att locka en för-

HAR DU LYSSNAT IBLAND, HAR DU HÖRT någon gång,

när all världen fått ro, när den lyckliga sof, har du hört genom natten en klagande sång, som stigit ur mörkret dof?

En sång som af gråt, som af snyftande ljud, —

de hemlösas sång, har du lyssnat till den: "Hvad vi ägde en gång ha vi mistat, o Gud, och vi finna det aldrig igen."

Det är stapplande gamla och grå, det är barn,

utan far eller mor, utan huld eller stöd.

Har du hört deras suck: "Vi ha slungats som flarn,

och vårt hem heter kyla och nöd.

Vi ha slungats af ödet för vågor och vind, och vi drifva i mörker och vea ej hamn.

Hvar är munnen, som kysste en gång vår kind,

och hvar bredes vår moders famn?

Det är mycket af ve, det är mycket af sorg, det är mycket af tårar i tårarnas dal, men den nöden, som ropar från gator och torg,

knappt följer det tyngsta kval.

Nej, den sorgen, den nöden är tyngst som dröjt

bak slutna läppar, förtegen och stum, som endast förtviflade blickar höjt mot ligande himlars rum.

Kan du dricka ditt vin, kan du njuta din spis, kan du glömma och skratta i fästernas glans?

Drar ej vintervind in i ditt vårparadis, blir ej foten tung i din dans?

Kan du smeka de dina samvetslugnt, kan du kyssa de kära med samvetsro, när den hemlösas klagan sliger så tungt kring ditt välombonade bo?

Har du njutit så själfviskt, att du ej förstår denna klagande ordlösa sång, och ej vet att en trösterska än genom världen går: hennes namn är Barmhärtighet.

Och hon kräver din hjälp. Se just nu om din knut

drog en själ, som var arm och ett hjärta, som grät. —

Vill du inte slå upp, vill du inte gå ut och följa i trösterskans fjät?

Så stift upp ur din ro för att torka en tår, för att lindra en sorg, för att läka ett kval. Där finns mycket att bota af smärtor och sår och sorger i sorgernas dal.

OSCAR STJERNE.

fattares lust. Ernst Didring har också gått till verket med både entusiasm och kunnsighet. Ur hans en smula kärva prosa talar vederhäftighet ett välgörande språk. Ut-smyckningen och egna fantasier har han i det hela lämnat bort, förlitande sig på storheten i det han helt enkelt sökte återge. Enligt mitt förmenande har metoden varit den riktiga för honom, och har slagit väl ut. Man kan nog sakna viljan till stramare komposition och tycka, att framställningen väl mycket lämnats i händerna på ämnet som sådant. Men möjligt är, att princip legat

bakom, och att författaren valt att hålla sig själf tillbaka framför risken att misslyckas med en roman i egentlig stil. Man kan icke klandra detta.

Någon fabel ger boken alltså ej. Ingen af personerna tecknas fullt ut. Icke ens själfva bygget har blifvit centralpunkt. Författaren har endast fört oss upp i den isiga och förfärliga ödemarken och sagt oss: Se, så såg där ut, sådan var vinternatten, spökligt ens-lig, vargakall. Dit kommo "männen, som gjorde det", ingenjörerna, den duktige Gerrell, Landström, som arbetar för tre, men också super så, Algren, för svag, för vek, och som måste förgås. Och så rallarne, Dygdiga Hanssons lag, och Tjugosjuans, glada Ljung med humor in i det sista, och de norska jäntorna, som stodo för hushållet och den primitiva erotiken. Där lefva lap-parna, och stanna nu och hör på den gamles hemiska berättelse om Kumona, som offrade sin son för att afvända renpesten. Från scen till scen för författaren på detta sätt läsaren fram, allsidigt belysande lifvet däruppe, gifvetvis icke alltid lika storvulet eller pittoreskt, men till gengäld uppenbarande vissa sidor, som man inte alldeles snart torde glömma. Bland dem vill jag påpeka kapitlet om Gerells björn jakt, som slutade med att denne, instängd sedan fem dagar af snöstormen i en tom kåta, tror sig vara upphunnen af björnen, hör be-sten krafva för att få ett hål i kåtans vägg och komma in, ser hans ludna tass, skjuter — och skjuter ihjäl en människa, lika vilse-kommen som han själf, och hvilken det sedan aldrig lyckades någon att identifiera! Det är starka saker, som man hör, och ett par andra kapitel stå icke detta långt efter. Om det äfven stundom vill tyckas, att stoffet rent litterärt, dikteriskt kunnat göras mera af — författaren stannar vid några tillfällen vid blotta ansatser — så räcker det likväl godt till att ge behållning och verksamt fängsla. Ernst Didring kan i det hela lyckönskas till sin början. De bästa partierna i hans bok ha verkligen något af — malm, och läsaren väntar med ett uppriktigt inresse deras fortsättning. —

Axel Idestrom: Nilens barn, en liten fort genomläst volym, en ljus och fager fantasi från solens land och de gamla Farao-nernas dagar. Halft idyll, halft saga, hållen i en stilla stämning, utmynnar den i ett pris till "den fullkomliga lyckan", den som är bortom lifvet, för tung för jordens människor att bära, och som skall komma allenast de renhjärtade till.

MARIKA STJERNSTEDT.

Litterära profiler, kritiker och minnen.

EDAN NÅGRA VECKOR LIGGER i boklädsfönstren en förnämt utstyrd volym, å hvars omslag läses: Engelska profiler af August Brunius.

Den kände konst- och litteraturkritikern har här inom ramen af något öfver ett hundrat sidor sammanfört några af det förra århundradets skönlitterära engelska författare, hvarandra mycket olika som personligheter och i fråga om den litterära konstutövningen, men dock ägande en viss gemenskap i det romantiska drag och den sprudlande fantasikraft, som bär deras produktion.

Författarens intima kännedom om sina gestalter och om engelsk diktning öfver hufvud, samt hans förmåga af spirituellt analys, göra dessa hans profiltäckningar till små konstverk, hvilkas njutande medför den lustkänsla, man alltid erfar inför det själ-

fullt gestaltade. De författare han skildrar äro Thomas de Quincey som i Englands litteratur gick under namnet Opieätaren, vidare Charles Dickens, Lafcadio Hearn, Robert Louis Stevenson och Rudyard Kipling. Särskildt utarbetad är Dickens-studien och flera af författarens där framlagda synpunkter torde vara alldeles nya eller åtminstone mycket litet beaktade af den nutida kritiken, som ofta ställer sig löjligt oförstående eller öfverlägsen gentemot David Copperfields oförgällige och snillrike diktare. Lafcadio Hearn och R. L. Stevenson, ja, äfven R. Kipling ha genomgått egendomliga lefnadsöden, så att ej blott hvad de producerat utan ock deras eget lif företer lika underbara händelser, som de, hvaraf deras böcker vimla. Essayförfattaren för den intresserade läsaren genom en dubbelvärld, där verklighet och dikt på ett magiskt sätt sammansmälta, och denna oupphörliga svängning mellan en verklig och en fantasiskapad värld, båda starka kontraster till en hvardagsgrå europeisk verklighet, gör boken dubbelt intressant. Den typografiska dräkten svarar värdigt mot det rika idéinnehållet.

En annan nytkommen bok och den af rent litteraturkritisk art är *Böcker och författare af Sven Söderman*, den aktade litteraturbedömaren i Stockholms Dagblad. Samlingen innefattar ett urval af dr Södermans uppsatser och kritiker öfver svensk diktkonst under de senaste 20 åren.

Fördjupar man sig i denna analys af två decenniernas svenska diktskördar, slår det en ovillkorligen, hur rikt den svenska dikten blomstrat från 1894 till 1914. Man träffar alltså några af våra bästa namn med några af deras bästa verk, såsom August Strindberg, Verner von Heidenstam, Oscar Leverin, Selma Lagerlöf, Per Hallström, Tor Hedberg, Gustaf Fröding, Axel Karlfeldt, Bo Bergman och Anders Österling m. fl. jämte en och annan författares alster, som utan afsaknad kunnat vara borta ur vår litteratur. Dr Södermans vederhäftighet som kritiker behöfver icke här markeras, den är känd och fastslagen, men hvad som bör betonas är den sans och oväld, hvarmed han sköter sitt viktiga kall. Mig veterligt har han aldrig hemfallit åt den perfida ton, som stundom gör sig gällande på en eller annan punkt i vår litteraturkritik, han är städse lugn och saklig, städse gentleman, äfven då hans penna blir hvass. Därför är det ett nöje att med honom göra återblicken i vår diktvärld, och äfven om man icke alltid kan dela hans uppfattning, lyssnar man till hans fina undersökningar och värmas af det poetiska i hans föredragskonst. —

En äkta julbok blir nog äfven i år Gunnar Wennerbergs *Bref och Minnen*, samlade och sammanbundna af Signe Taube, f. Wennerberg, hvaraf den andra delen nu föreligger. Första delen slutade som bekant med Gunnar Wennerbergs frieri till fröken Hedda Cronstedt. Nu följer den unge estetens italienska resa, från hvilken han hemsänder sina dagboksblad och bref och hvari hans kärlek till den hemmavarande fästmon ljuder som en ständigt böljande vacker melodi. Det är af stort intresse att följa unge Wennerberg på hans färd genom Tyskland till konstens hemland söder om Alpena; han är en vaken och känslig iakttagare och så hvilat det något så omedelbart öfver dessa impressionistiskt nedkastade teckningar från det italienska lifvet. Efter hemkomsten firas bröllopet mellan de unga i Västervik, "hvarvid Wennerberg alldeles glömt bort att beställa brudbuketten, och då någon anförvant frågat honom

efter den, hade han på morgonen gått ut i skogen och plockat ängsblommor, hvilka han vid det högtidliga ögonblicket gaf sin brud." — Senare hälften af boken fylles af skildringar af det Wennerbergiska hemmet, samt af hans ämbetsmannakarriär, hans konstintresse, hans verksamhet som tonskildrare och hans inträde i Svenska akademien. Volymen ger därjämte en intressant bild af Gunnar Wennerbergs personlighetsutveckling, och dess läsande lämnar rik behållning — ej minst som kulturbild från 1850- och 60-talens Sverige.

E. H-n.

Adèle Kamm.

"Där Gud planterat oss, där måste vi lära oss blomma."

ADÈLE KAMM AF PROF. P. Seipel. Öfvers. från danskan. J. A. Lindblads förlag.

Det är en underbar bok, skildring af den unga schweizerflickan, som just då hon stod i ungdomens fulla fägring, då lyckan och kärleken logo mot henne, blef slagen af sjukdom och dömd till lidanden, hvarifrån endast döden kunde befria henne. Man förstår det omdöme om boken, som fällt i *Foi et Vie*, den öfver hela den fransktalande världen kända och lästa tidskriften, att sedan "Kristi efterföljelse" knappt någon skönare bok sett dagen på detta område af den religiösa litteraturen.

Fastän Adèle Kamm utgör en skildring af några år ur en dödsdömd människas lefnad, gifves det få böcker, fyllda af en sådan brinnande kärlek till lifvet och dess uppgifter. Därför är det en bok för friska lika väl som för sjuka.

Anda ifrån det ögonblick på konfirmationsdagen, då Adèle Kamm, plötsligt gripen af en aning om sitt kommande lufsöde, bad sin enkla bön: Gud, låt mig bli till nytta, innan jag dör! var hennes tillvaro en enda intresserfylld — och så paradoxalt det än låter — solskensfylld arbetsdag.

"Välsignadt vare lidandets privilegium", yttrar hon en gång, "som införlifvar oss med den stora familjen af bedröfvade". Och man frestas att fråga: Måste hon ej få stiga ned i lidandets djup, just för att hon skulle kunna bli så ett med de lidande, hon, som på grund af sin friska, glada unga gudstro, sin rika intelligens och sin underbara intuition var som skapad att blifva en själarnas läkare?

Uppgifterna kommo till Adèle Kamm, så stora, rika och betydelsefulla, att mången frisk människa skulle dukat under för dem. Men den unga flickan, hvars hela kropp småningom angreps af sjukdomen och hvars blotta tillvaro under de sista åren enligt samliga läkares utsago var ett rent under, hon jublade emot hvarje uppgift, som blef henne förunnad.

Så kom på uppmaning af prästmannen vid Leysins sanatorium, hvilken varit vittne till Adèle Kamms underbara förståelse för de sjuka, hennes lilla bok. "Joyeux dans l'affliction", ("Glada i bedröfvelsen"), till, hvilken nu, utgången i en mängd upplagor och öfversatt till åtskilliga språk, hjälpt och tröstat tusentals sjuklingar; så var det hon, den vid sängen fjättrade sjuklingen, som planlade och med inkomsterna från ofvannämnda lilla bok bekostade upprättandet af öppna ligghallar för obemedlade konvalescenter i Genève; hon var det, som lät det gripande "Budskapet till fångarna" utgå, hon var det slutligen, som stiftade den nu så lifskraftiga "De sjukas förening". Och ändå fick hon tid att i sitt lilla skära rum taga emot en

ström besökande af de mest olika slag, protestanter, katoliker, judar och agnostici, samt att besvara alla de hundratals bref, som från olika länder kommo henne till handa.

Underligt var det ju ej, att den unga gènèvelflickans rykte gick ut i Europa. Bland dem, som besökte henne och på hvilka hon genom sin friska, vidhjärtade religiositet och fina glädthet gjorde ett särskildt djupt intryck, var vicekonungens af Irland gemål, lady Isabel Aberdeen, som vigt sitt lif åt striden mot tuberkulosen. "Har ni inte en hälsning att sända våra arbetare och sjuka i Irland," frågade hon, när hon skulle gå. "O, säg dem, hur lycklig jag är!" blef svaret. "Säg dem, att det ej gifves något skönare än att arbeta för andra — — —"

Det, som uppehöll Adèle Kamm under de svåraste dagarna i hennes lif, de dagar, då hon led så mycket en människan kan lida, var ej blott hennes religiösa tro, utan också ansvarskänslan inför alla de sjuka, som hämtat kraft af hennes kraft. Kanske vore det många, som om hon gifve tappat, icke längre skulle kunna hålla jämna steg i ledet.

"Vi måste kunna le mot Gud igenom tårarna", yttrade Adèle Kamm en gång, "vi måste le mot Gud i vår sista stund." — Hennes död blef också "ett leende mot Gud" — fullt af strålande fröjd.

MARIE LOUISE GAGNER.

Iduns flaggvecka än en gång.

AF DEN REDOGÖRELSE FÖR FLAGGVECKANS resultat som i senaste nummer af *Idun* lämnades af skattmästaren i Sv. kvinnoföreningen för fosterlandets försvar, fröken G. Elfving, framgick, att ett flagglag äfven arbetat i Tranås på initiativ af fru Sally v. Bahr därstädes. På vår anmodan har fru v. Bahr nu haft vänligheten att närmare redogöra för resultatet af flaggveckan i Tranås. Elfva flaggor hade under veckan 4-10 maj förfärdigats af ett antal damer i trakten, och dessa hade försått för en summa, som af fru v. Bahr afrundats uppåt till 100 kronor. Dessa hundra kronor hade fru v. Bahr, efter att ha rådfört sig med Svenska kvinnoföreningens skattmästare, i höstas enligt för oss framlagdt kvitto, öfverlämnat till Tranås landstemsförening, hvilken just då vid mobiliseringen var i behof af pengar till inköp af arbetsmaterial. Sitt intresse för flaggveckans idé har fru v. Bahr ytterligare visat genom att, när arbetet med flaggorna var afslutadt, anordna en flaggfest med fosterländskt program, dit hon inbjöd bl. a. Tranås' samtliga skolbarn med lärare, tillsammans omkring 1,000 personer.

I det tack vi förut uttalat till alla dem, som upptagit och realiserat flaggveckans tanke, få vi nu äfven inbegripa flagglaget i Tranås och dess ledarinna fru Sally v. Bahr.

Prenumerera genast på IDUN

om ni vill vara förvissad om att redan från 1 januari ordentligt erhålla er tidning. Postverket är nämligen omkring årsskiftet så öfverhopadt med arbete, att man särskildt bedt oss inpränta önskvärdheten af att abonnemang, som skall taga sin början redan med ingången af nästa år, verkställas

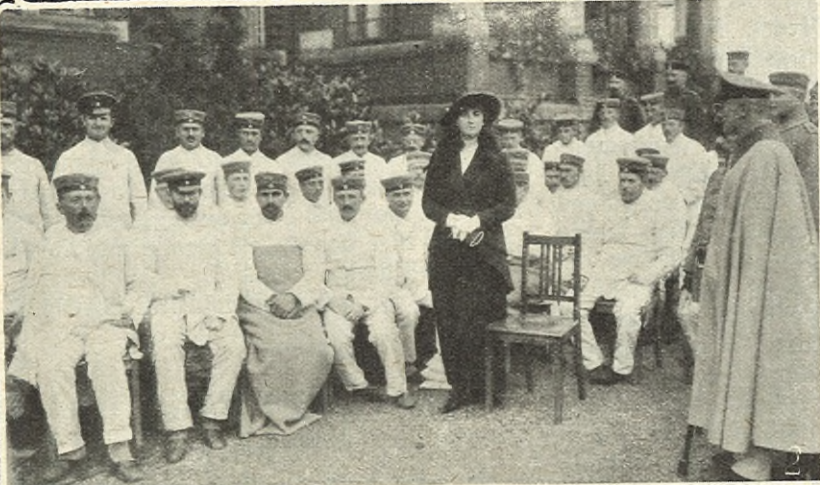
i midten af december.

Inför Vinterfälttåget.

1. Belgrad, Serbiens huvudstad, nu intagen af österrikarne. 2. Prinsessan August Wilhelm bland sårade tyska soldater vid ett besök i ett militärsjukhus i Berlin. 3. En sjuksköterska på promenad med

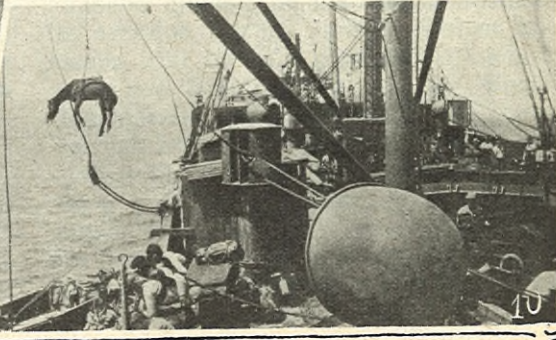
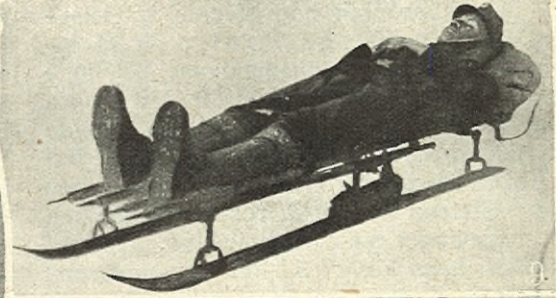

skidor samt utrustad med maskingevär. 7. Indiska trupper i Frankrike iklädda sin vinteruniform. 8. Hamburgska landstormsmän på vakt vid Nordsjön. 9. En sårad transporteras på sammanbundna skidor.

sårade soldater. 4. Tyska kejsarinnan hälsar läkare och sjuksystrar vid ankomsten af ett Röda korset-tåg. 5. Österrikisk patrull på skidor. 6. En österrikisk infanterikolonn på

10. Inlastning af engelska hästar afsedda för den franska krigsskådeplatsen. 1, 3-7, 9, Berliner Ill. Gesellschaft foto. 2. Gebr Haeckel foto. 10. Deutscher Überseedienst foto.

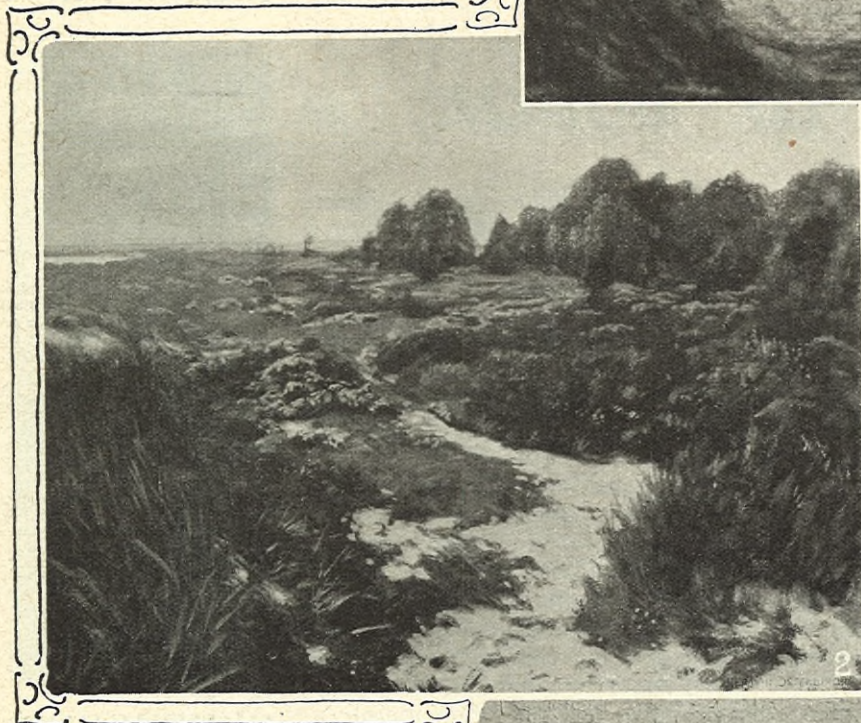
Skånska Konstutställningar

BLAND DE GODA TING, SOM varit en följd af kriget, eljes mest känt för att orsaka motsatsen, har ju mycket framhållits den enighet, det skapat inom nationerna. Här nere kan man verkligen iakttaga en sådan, kanske halft ofrivillig, samsyn t. o. m. på konstalstringens område. För blott något öfver ett år sedan uppstod eljes en brytning inom det ditills samlande Skånska konstnärslaget, hvarvid några af de äldre bildade en egen sammanslutning: Konstnärgruppen 1913, och dessa två föreningar uppträdde äfven vid Baltiska utställningen hvar för sig. Så kom nu den allmänna depressionen i samband med världskrisen strax efter den stora utställning, på

sal, "Knutssalen", en större kollektivutställning af ny skånsk konst in till jul anordnats med konstnären Herman Österlund som kommissarie.

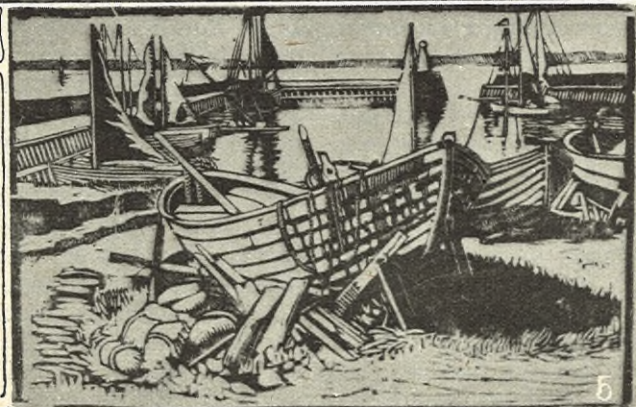
Utställningen, som redan från början rönt ett alldeles enastående intresse från publikens sida, har också en hel del saker att uppvisa, som man med nöje tar del af. Bredvid de redan till sitt anseende stadgade namnen har en anseelig ny falang marscherat upp och gör, i flera fall med goda skäl, anspråk på sin andel af intresset. Flera bekanta konstnärer visa dessutom nya, intressanta sidor af sitt skapande, och som helhet är utställningen ett glädjande bevis på, att man icke står stilla, att det arbetas glädt och för-

Från Skånes Konstförenings utställning i Malmö.

1. "Flickan från Lomma"; kolteckning af Jonas Åkesson. 2. Landskap af Herman Österlund.

hvilken konstnärerna här nere i våras gått i en kanske alltför spänd förväntan. Det skulle säkerligen — på den korta tid som nu återstod af höstsäsongen, sedan normalillståndet, skakadt af landstormsmobilisering och bankpanik, börjat en smula återvända, — ej ur ekonomisk synpunkt åtminstone, varit stor idé, att de två grupperna anordnat hvar sin utställning, och kanske borde de också båda missmodigt lagt armarna i kors och låtit sina mindre välsituerade alumner (det finns också förmögna konstnärer i Skåne!) svälta, om ej ett konstens medlande och neutrala U. S. A. under namn af Skånes konstförening existerat. Denna sammanslutning, som har till sin särskilda uppgift just det ekonomiska betryggandet af provinsens konstutövning, fann det nu vara lämpligt att träda till och för en tid samla de förskingrade fåren i en fålla. Platsen för denna blef Malmö rådhus, i hvars landstingssal och förnäma fest-

3. "Solsken" af Helge Kemner. 4. "Sensommar" af Ossian Gyllenberg. 5. Bäckvikens hamn på Hven. Träsnitt af Gustaf Rahmberg. Foto för Idun af R. Küller.

tröstansfullt, trots allt, på de skånska ateljéerna.

Samtidigt pågår i Lund, på universitetets konstmuseum, en liten utställning, som också tillvunnit sig rätt liflig uppmärksamhet. Det är ett antal unga amatörer, hvilka alla på ett eller annat sätt äro knutna till akademien, som här för första gången utställa sina verk med pensel och penna för den obarmhertiga allmänheten och kritiken. Båda kategorierna ha emellertid, och med rätta, denna gång uppträdt synnerligen välvilligt. Vore än icke det faktum, att två af utställarna äro amanuenser i den lundensiska konstdisciplinen, en viss borgen för, att ensemblen befinner sig på värdig nivå, så är det i alla händelser som helhet en synnerligen njutbar liten exposition, både för de kräsne och för älskare af traditioner. Särskildt ger fru Ingrid Günther, författaren Christian Günthers fru, godt hopp om sig

(Forts. sid. 803.)

Concordia Hård, som Gustaf I Adolf.

Lilliput-sjuglasvagnarne. Efter en teckning i Ny Ill. Tidning år 1874

Moltke, framställd af ett barn ur truppen.

❁ För fyrtio år sedan. ❁

Ida Hodell, vid tiden för Cendrillon.

FOR FYRTIO ÅR SEDAN, SOM-maren 1874, gästades Stockholm af ett cirkus-sällskap, kalladt "Schweizer-cirkus under direktion af C. Antony", hvilket hade en lyckosam séjour ute i Djurgårdens gamla trä-cirkus, "den Mothanderska manégen", som den då kallades. På den tiden hade ej cirkusprogrammen sådana praktnummer och "great attractions" att uppvisa som under senare år blifvit vanliga: isbjörnar och figurar i massa, storartade hästdressyr-nummer af tjogtals hästar, "i frihet framförda", "looping the loop" och halsbrytande akrobatik, vattenpantomimer m. m. voro då okända. Men det fanns redan då vacker skolridt af sköna kvinnor, skickliga parforce-ryttare och akrobatiska "acter" till häst, roliga clowner och en eller annan pantomim med ett äktare dramatiskt tycke, med mera handling och aktion än i senare tidens stora balettpantomimer. Det var en sådan pantomim, som under ofvannämnda år blef säsongens clou, hvilken — som den dåtida "Dagens Nyheter" uttrycker sig — visade, att "herr Antony för sin höstsäsong lyckats finna de vises sten". — Det var "Cendrillon, stor Barnpantomim i 4 tablåer, utförd af öfver 80 barn, arrangerad af cirkus' pantomim-mästare, herr C. Lopicz, musiken komponerad af dess kapellmästare, herr L. Stam." Detta skådespel, som hade sin premiär den 23 Aug. 1874, gjorde då på en elfvaårig åskådare så starkt intryck, att jag många gånger sedan dess haft dess scener lefvande för mig och därifrån daterar den första uppenbarelse af ett lifligt intresse för scenisk utstyrel och historisk kostym.

Pantomimen utfördes i början enligt annonsens försäkran af öfver 80 barn, senare tyckes man ha snålat in ett eller annat balletnummer, ty mot slutet af säsongen, som på grund af Cendrillons succés drogs ut till den 11 oktober, uppges de medverkande barnens antal att vara 60.

Här möttes emellertid en publik, jämnårig med de agerande, af så mycket, som lifligt måste tilltala de mycket unga sinnena. En af barnålderns käraste och populäraste sa-

gor, som i århundraden lefvat på mödrars och ammors läppar men införts i litteraturen af Charles Perrault, återgifven i handling i ganska oförvanskad form, en för dåtida förhållanden ofantligt påkostad uppsättning i kostymer, som voro tillräckligt tidstrogna för barna-fantasien, de vackra Lilliput-sjuglasvagnarne med förgyllda kungliga kronor på taket, dragna af idel spann af snöhvita ponnies i praktfulla seldon.

Och om den goda féen, de elaka systerarna, prinsen och lilla Askungen själf voro nära och gamla bekanta till denna publik, så var den lysande samlingen balgäster i glänsande uniformer, släpande galadräkter och juveler delvis nya bekantskaper; eller ock kände vi igen den ene eller den andre, som vi hört våra pappor tala om "under kriget", eller som vi själfva läst om i tidningarne: v. Bismarck och Moltke, herr Thiers och marskalk Mac Mahon; kejsar Frans Josef af Österrike (det enda namn i personalförteckningen, som bäres af en nu, när detta skrives, lefvande människa) och sultanen af Turkiet voro också namn ur dagskrönikan, som lifligt berörde våra politiska intressen.

När herr Thiers, i svart frack och hederslegionens röda storkorsband, kamratligt hälsades af alla furstarne på balen, österrikiske kejsaren, Fredrik den store af Preussen, tsaren af Ryssland och schahen af Persien, liksom af John Bull och Napoleon I, för att sedan vid marskalk Mac Mahons entré stiga upp och åt honom afstå sin plats i suveränernas soffa, så förstodo vi anspelningen. Strax därefter gjorde Moltke och Bismarck med orubbligt allvar sin entré. I nästa ögonblick fick vår ungdomliga, just då medvetet framspringande patriotism göra sig gällande i klappande hjärtan och glänsande ögon, när vår egen Gustaf II Adolf, kiädd i den kända dräkten med kyller, fältbindel och den bredskyggiga kastorshatten med blågula plymer, följd af två "gossar blå" och hälsad af ett stormande, öronbedöfvande jubel, af applåder, bravorop och stampningar från hela den stora cirkuslokalen, gjorde sitt inträde på en bal, hvars gäster voro mera utsökta än någon annan bals, därför

Helga Adamsen som Prinsen.

Mia Hård som kavaljer.

Henriette Kuhn som kavaljer.

att urvalet ej var bundet af hvarken tid eller rum, eller — för att citera "Aftonbladet" — "där för effektens höjande åtskilliga politiska storheter från nuvarande eller en hänsynslös tid finga uppträda på scenen som komparser."

Ja, allt detta var nog för att då skänka en skolpojke från Nya Elementarskolans andra klass en njuvningstund, hvilken etsade sig in i hans hågkomst. Det kunde också vara nog för att han skulle komma att tänka på det ibland under år, som kommo, men det skulle knappast hafva varit skäl nog att nu, fyrtio år därefter, draga fram minnet och söka meddela det åt andra, om inte — — — om inte — — —

Men nu fick jag efter många år en alldeles särskild anledning att vid något tillfälle göra detta. Och det gick till så här!

Hur ofta händer det icke, när vi se barn utmärka sig i liflighet, i fattningsförmåga eller i reproducerande talanger, att vi undrande spörja: hvad månne blifva af det barnet? Vi "jämnåriga" tänkte ej då på sådant! Vi konstaterade, icke utan en viss harm, att t. ex. några unga damer, som uppträdde som solodansöser, knappast voro riktiga barn, då de tillhörde cirkussällskapet och redan voro färdiga konstnärinnor på något af arenans många artist-områden; snart nog finga vi äfven höra, att de tre minste, den lille John Bull, som lade sig att sofva på cirkusbarriären — en olyckshändelse den första kvällen, som upptogs och samvetsgrannt bevarades som en särskild "point" — den lille Napoleon den store och den allra minste, den lille store Moltke, som var bara två och ett halft år, att dessa voro infödingar inom cirkustruppen och skulle växa upp till cirkusartister. — Så lär "Moltke" ha hetat Mortini, och bland de andra barnen befunno sig äfven syskonen Hodgini, hvilka skulle återkomma flere gånger som fullvuxna och färdiga, mycket uppburna cirkusartister.

Men de andra, de voro Stockholmsbarn allesamman och — som en af dem härom dagen sade till mig — snälla och städade Stockholmsbarn, som följdes till cirkus och hämtades därifrån af ömma mödrar och snälla äldre bröder. Och när lilla Askungen fann rörande uttryck för sin sorg i ensamheten vid spiseln, när prinsen med de fina anletsdragen, klädd i sammet och siden med guldbroderier, med fjädrad baret, med hvita handskar och mustascher sökte sin okända sköna med eld i blick och eldigt sinne, när damer och kavaljerer svängde om i gavott och galopp, när balkonungen och Gustaf II Adolf gjorde sina effektfulla entréer, då ställde nog mången bland åskådarna till sig själf den ofvannämnda frågan. Och det är den frågan jag i vissa fall kan besvara.

Nära tjugo år efter den där Cendrillon-hösten 1874 var jag en afton tillsammans med några kamrater vid Svenska teatern på en varietéföreställning i Berns Salong med sexa i "de götiska rummen." (Ack, Fuit Ilion, fuit mus troes!).

Jag kom då af någon anledning att tala om barnpantomimen "Cendrillon", och frågade de närvarande, om någon af dem sett den och mindes något däraf. Då svarade mig fru Concordia Selander, född Hård: Om jag minns, jag var ju Gustaf Adolf! Och så berättade hon ett par episoder "ur cirkuslivet", som stodo lefvande för hennes minne, huru hon vid sin entré fick åka rundt arenan flere hvarf i ett vackert ekipage, klädt med blått och gult siden och draget af ett par hvita ponnies, samt huru direktörens broder, en vacker cirkusartist Antony, hjälpte henne i och ur ekipaget. Vid första uppträ-

Grupp af balgäster i Cendrillon. Efter en teckning i Ny Ill. Tidning.

dandet hade hon varit oförberedd på inropning och hade redan börjat maskera om sig, då hon i hast måste kasta på sig peruk och hatt igen, men glömde därvid att fästa upp sitt eget hår, hvarför Gustaf II Adolf blef inropad med ett par präktiga kastanjebruna flåtor på ryggen. Hon berättade jämväl om flere af sina dåvarande kamrater i kungl. teaterns balettskola, att de varit med, och jag fick till min öfverraskning veta, att jag väl kände så många af dem, som jag då sett och beundrat vid deras första offentliga uppträdande.

Ett par af dem voro redan då döda. En af dessa var Askungen själf, den mycket begåfvade, tidigt borttryckta skådespelerskan Ida Hodell, omtyckt och uppburen både vid Dramatiska och Södra teatern. Hon var fosterbarn hos Frans Hodells föräldrar, född 1859 och dog 1892. Någon fotografi af henne i "Cendrillon" har jag ej lyckats påträffa, men Emil Norlander (gift med en dotter af hennes fosterbror, Julius Hodell) har lånat mig den här reproducerade, som torde vara tagen samma säsong. På Kungl. Stora Teatern gafs nämligen den 14 april 1875 för första gången en balett af Théodore med musiken af Ivar Hallström och Conrad Nordqvist. Det var rentrée-recett för dansösen Ida Berger, som vid Palinska husets brand hoppat ner från fjärde våningen och skadat sig svårt. Hon utförde nu i baletten "Ett äfventyr i Skotland" ynglingen Edgars roll, hvilken störtar ner från en hög klippa, då han vill plocka en vid branten växande blomma åt sitt hjärtas dam. Det är mer än sannolikt, att det här reproducerade porträttet i den skotska dräkten af Ida Hodell förskrifver sig från tjänstgöringen i denna balett.

Prinsen i "Cendrillon" spelades af en tolfårig flicka, som sedan blef en förtjusande Chérubin och Richelieu, och som under flere år på grund af sin skönhet, sin esprit och ett samvetsgrannt arbete stod i främsta ledet af Kungl. dramatiska teaterns artister. Hon hette då Helga Adamsén, sedan fru Rundberg och fru Hoving, och är nu sedan flere år bosatt i Newyork, där hennes man är läkare.

Detta porträtt tillhör en annan af de unga "aktörerna", som hette Cecilia Flamand, hvilken sedan blef en mycket framstående prima ballerina i Berlin och Stockholm. I "Cendrillon" uppträdde hon som kavaljer, jämväl vederbörligen mustascherad. Som kavaljer medverkade äfven Anna Zetterberg, den högt begåfvade skådespelerskan, som aldrig lyckades vinna den stora, oförstående publikens odelade bifall, men som skattats högt af de förnämsta konstnärer och kännare, som Ristori, Rossi, Georg von Rosen m. fl.

Anna Zetterberg var omväxlande kavaljer och kungen — prinsens fader, i bägge dessa uppgifter alternerande med Beda Söderberg, nu fru Tunberg, en af vår Operakörs säkraste krafter. Vidare uppträdde som kavaljerer Mia Hård, fru Selanders syster, hvilken väckte berättigadt uppseende på Nya teatern hos

Ludvig Josephson dels genom sin begåfning, dels genom sin oförgämligt sköna och rika talstämma, men som, blott tjuguarig, föll ett offer för lungsoten, samt sysstrarna Josefine och Henriette Kuhn, under det att Emilie Kuhn och Maria Thornfeldt voro Askungens elaka sysstrar. Alla dessa fyra namn ha sedan varit väl kända som burna af prydnader och stöd för vår operas balettkår.

En annan dåvarande balett-elev, hvilken i "Cendrillon" utförde balkonungens icke oviktiga parti, den hvilken hämtade sysstrarna till balen och anförde dansen var Augusta Larsson, hvilken som fru Comstedt gjort sig ett godt namn på operettens och lustspelets område, och som några år efter "Cendrillon" var en af snöflingorna i "Från jorden till månen", hvilka förevigats genom Flormans prisbelönade och mycket spridda fotografi.

Några af dessa barn lämnade snart både arenan och scenen, bland dem fru Håkansson född Lund, andra stodo kvar, som vi sett, som skådespelerskor, dansöser eller sångerskor, andra växte upp till cirkusartister af skilda slag, men alla hafva de nu ett gemensamt gladt och oskyldigt barndomsminne, som de dela med den jämnåriga publiken, och det nu fyrtioåriga minnet heter "Barnpantomimen Cendrillon."

EMIL GRANDINSON.

(Forts. fr. sid. 801.)

som målarinna. Hon är redan rätt "fullfjädrad" i många hänseenden; hon har ett utveckladt sinne för färg och en frisk själfständig uppfattning, med motsvarande grepp på ämne och material. Amanuensen, fil. lic. Akke Kumlin visar sig här som en mångsidig och kultiverad kolorist; hans teckning är äfvenså flott och säker; ännu visar han likväl ingen särdeles utpräglad individualitet, hvilket däremot i hög grad är fallet med hans tekniskt mindre utvecklade kollega Ragnar Hoppe, som säkerligen en dag kommer att låta märka att han är man att låta genomföra sina ej alldeles vanliga intentioner. Dessa voro de mest anmärkningsvärda målarnamnen; bland tecknarna fäster man sig mest vid den blifvande æskulapen Mikael Söderström, som för ett lekfullt och intelligent ritstift, särdeles vid återgifvandet af ungdomligt bohémelif.

Malmö får i dessa dagar en ny permanent konstutställning i stället för den som fanns under en följd af år vid Södergatan. I det gamla minnesrika Corfitz Ulfeldska huset vid Adelgatan kommer, i ett par med fond af hundraårig gedigenhet inredda salar, tillfälle att erbjuda sig att när som helst titta in och göra sig förtrogen med den skånska konsten up to date, att stoppa ett par grafiska blad, en oljeduk, en statyett, ett Norlindsmycke eller en konstnärlig möbel på sig. (Apropos: den piedestal, på hvilken Zorns Alma stod, när hon bortstals från Baltiska utställningen, finnes här.)

Malmösalongen inviges med en utställning af Albert Larsson och den ännu ungdomligt skaparkraftige kunglige målaren Gustaf Rydberg, som inom kort ingår i sitt åttionde år.

OTTO LUNDH.

Glöm ej

att nu genast förnya prenumerationen å Idun för 1915!

BATTRE AN MÅNGA ORD tala gärningar. Då vi nu gå att i korhet redogöra för Iduns program för det stundande nya året — tidningens 28:de årgång — våga vi också hoppas, att våra gamla läsare gärna gifva oss det vitsordet, att vi genom hvarje nummers innehåll oafslåligt sträfva att häfda Iduns af den offentliga kritiken samstämmigt erkända rangplats som "den afgjordt bäst redigerade af våra periodiska tidskrifter i fråga om såväl illustrationsmaterialet som texten". Icke minst i de fruktansvärdt allvarsamma tider, under hvilka vi nu lefva, är det af vikt för våra kvinnor att hålla fast vid sitt förnämsta pressorgan, den röst öfver allt landet, som oafslåligast och kraftigast bär fram de speciellt kvinnliga synpunkter på dagens frågor, af hvilka äfven det manliga släktet allimer börjar hoppas en ny och bättre dag för vår sönderslitna värld. Iduns program i dess hufvuddrag torde redan vara så allmänt känt, att något vidlyftigt ordande om deitsamma bör kunna anses öfverflödigt. Vare nog sagdt, att vi allt fortfarande skola ställa som vår främsta uppgift att på alla områden häfda kvinnornas och hemmens intressen, på samma gång som vi genom våra enastående förbindelser med landets förnämsta litterära och konstnärliga krafter våga utlofva ett innehåll af den bästa etiska och estetiska halt.

Bland de speciella nyheterna för det kommande året vilja vi i första rummet omnämna en artikelserie af synnerligen originell och fängslande art, som i förbindelse med en prisfästing, i hvilken alla våra läsare kunna deltaga, kommer att fortlöpa genom en större del af den nya årgången. Dess rubrik blir

"IDUNS FRIA VAL"

och för dess litterära utformning svarar en känd framstående novellistisk författare, särskildt uppskattad som skarp människokännare och psykolog. Den fullständiga planen för denna sällsynt intressanta fästing, som blefve allt för vidlyftig att här inrycka, kommer att meddelas i Iduns första januari-nummer. Här må endast antydast, att saken rör sig om ett galleri korta karaktärsbilder af svenska människotyper, tecknade, om icke just efter modell, så åtminstone efter lifvet. Allt som allt skola de bli tjugufyra till antalet — 12 kvinnliga och 12 manliga — bland hvilka våra läsare sedan, efter sympati och bästa psykologiska värdesättning, få göra sitt "fria val" samt sammanpara lämpliga äktenskapskontrahenter. Femhundra (500) kronor i pris komma därvid att utdelas.

Vår följetongsafdelning inledes på nyåret med ett märkligt debutverk, den historiska romanen

"En Vasaättling"

af fru **Hélène Welinder**, hvilket af flera skäl just i dessa tider torde kunna påräkna det lifligaste intresse. Dess handling är nämligen förlagd dels till de trakter i Polen, där kriget nu rasar, dels till det gammalryska samhälle, ur hvilket det nuvarande Ryssland vuxit fram, och dess hjälte är Erik den XIV:s och Karin Månsdotters son, den olycklige prins Gustaf Vasa, som i stället för makt, rikedom och en vinkande konungakrona valde fångenskap och elände för att slippa resa vapen mot ett älskadt fosterland, som aldrig skänkt honom annat än förnen och fistlar. Det är icke en dag för tidigt att hans ädla tragiska gestalt — till ett föredöme för alla fosterländska sinnen — blir frambesvuren ur sin ensliga graf i Kasjin och gjord till föremål för svenska läsares beundran och tacksamhet. Efter denna berättelse från gången tid följer en lifligt fängslande nutidsroman

"Ny Vår" af Ernst Lundquist

den af Iduns publik redan så välkände och högt uppskattade berättaren. I detta sammanhang må äfven erinras om den utlysta stora romanpristäfvingen med pris till flera tusen kronors belopp, som utlöper nästa vår, och hvilken vi hoppas skall tillföra oss flere intressanta nya originalarbeten för vår följetongsafdelning.

Ett par artikelserier, hvilka helt visst komma att mottagas med varmt bifall, ha vi att anteckna i de kåserier öfver växlande dagsföreteelser af en af våra mest lästa och värderade författarinnor, som under rubriken

"Samtal med mitt hjärta"

tid emellan skola inflyta i spalterna; vidare under beteckningen

"Lifvets Biograf"

en följd korta novellistiskt-aktuella skisser af den af vår läsekrets så omtlyckta författarinnan till "Klicken och Ligan", "Från världens nordligaste garnison" m. m. fru **Hedvig Svedenborg**. På samma gång pikanta och lärorika bli de jämförelser mellan amerikanska och svenska förhållanden:

"Med en hemvändandes ögon"

som **Peter Norden** för oss nedskrifvit. Dessutom hvilas på vårt bord till införande under den närmare framtiden litterära bidrag af många bland våra yppersta författare, såsom en gripande modern kvinnlig lifsbild "Tyngdens Ande" af **Anna Lenah Elgström**, en pris-

belönad och rolig pjäs för sällskapsteatern "Unga hjärtan" af **Hildur Bretfner**, en frisk humoresk "Magistern i fällan eller lilla Nicke som äktenskapsstiftare" af **Ester Nennes**, berättelser och dikter af **Anders Österling**, **Artur Möller**, **Fredrik Vetterlund**, **Gustaf Ullman**, **Valter Hülphers**, **Valdemar Lindholm**, **Nils Vilhelm Lundh** m. fl. Friherrinnan **Annie Åkerhielm** kommer att fortsätta sina omtlyckta artiklar "Från min fönstersmyg" och litteraturkritiken företrädes på känt utmärkt sätt af författarinnan **Marika Stjernstedt** samt (för ungdomsböckerna) af seminarieadjunkten **Marie Louise Gagner**.

Våra krigsfotografer

skola alltjämt lämna hvarje möda ospard för att med kamerans hjälp sätta våra läsare i stånd att följa de skakande världshändelserna på slagfälten, och vår nu redan under ett par år praktiserade idé att vid lämpliga tillfällen utgifva åt något visst allmänintressant ämne helt ägnade specialnummer ämna vi äfven under den nya årgången tillämpa.

Idun utgår för öfrigt under år 1915 allt fortfarande hvarje vecka i ett stort 16-sidigt, rikt illustrerat hufvudnummer samt en 16-sidig bokbilaga Iduns Romanbibliotek, som en gång i månaden ersättes af Iduns Hjälpreda för hemmet, den senare redigerad af den kända författarinnan af Iduns Kokbok fru **Elisabeth Östman-Sundstrand**, hvilken äfven utarbetar Köksalmanackans matsedlar för hvarje dag året om. Dessutom medföljer hvarje vecka ett B-n:r, hvars textafdelning alternerande innehåller en rikhaltig Mode- och Handarbetsafdelning — med signaturen **Iris'** (fru **Hilda Sachs**) för sin sakkunskap så högt värderade modekrönikor — och vår omtlyckta Ungdomsafdelning, som bjuder på en god, frisk och underhållande läsning för gossar och flickor i åldern 10—15 år, samt dessutom i hvarje n:r Iduns Tidsfördrifsafdelning, där som hittills veckligen utdelas 2:ne värdefulla pris.

En förmån, som kommer alla Iduns fasta prenumeranter gratis tillhanda, är dessutom att nämna i Iduns Julnummer, hvilket sedan länge räknas som en af de innehålls- och värderikaste af samliga skandinaviska julpublikationer.

De fullständiga prenumerationsafgifterna för Iduns olika upplagor ställa sig sålunda:

	1/1	1/2	1/4
IDUN, vanl. upplagan kr.	6: 50	3: 50	1: 75
" praktupplagan "	9: —	4: 50	2: 25

Allt med postbefordringsafgiften inräknad. Lösnummerpris blir som förut 12 öre.

JOHAN NORDLING,
Hufvudredaktör och utgivare.

NU ÄR TIDEN INNE

att verkställa prenumeration för år 1915 å IDUN. Ju förr detta sker, ju säkrare kan Ni vara på att IDUN utan afbrott skall komma Eder tillhanda på nyåret. Dröj därför ej, utan prenumerera genast på IDUN, "DE SVENSKA HEMMENS TIDNING"

SJU
dagar i veckan
läses en annons i
IDUN

Fort och lätt
uppnås ett glänsande resultat om man putsar kökskärl, messingsluckor m. m. med
Gahns Splendid
i flaskor à 25 och 50 öre.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

VECKAN 13—19 DEC. 1914.

SONDAG. Frukost: Smörgåsbord; svamp; rostbiff med glaserad lök och å-lä-daube på gris med skarpås; mjölk; kaffe eller te med hafremjölkskåk. Middag: Afredd buljong med fransk potatis; vinfras med schäferhattar.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; strömmingslåda med ansjovis och stekt potatis; kaffe eller te. Middag: Kall rostbiff (rester från söndag) med blomkålspudding; rabarbersoppa med skorpor utan jäst.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; kotletter af kalffärs med ärtor; mjölk; kaffe eller te. Middag (vegetarisk): nötbullar med potatis; ärtor, glaserade morötter och haricots-verts; svensk äppelkaka.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt risgrynskorv med lingon; mjölk; kaffe eller te. Middag: Köttjärpe med stufvade morötter; katrinplommonkräm med vispad grädd.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; pannbiff med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Brynt hvitkålssoppa med frikadeller; tunna pannkakor med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; kalkkotletter med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag (vegetarisk): Selleribottnar fyllda med svampstufning; linsbullar med stekt lök och brynt potatis; rismjölspudding.

LORDAG. Frukost: Smörgåsbord; risotto; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kokt torsk med senapsås och potatis; sagosoppa med skorpor.

RECEPT:

Hafremjölkskåk. 213 gr smör, 425 gr. hvetemjöl, 213 gr. hafremjöl (Knorr), 213 gr. strösocker, 2 ägg, 3 msk. vatten, 3 tsk. jästpulver.

Beredning: Smöret röres tills det blir hvitt och پسیت. Därefter röres sockret, de uppvispade äggen och vattnet. Sist tillsättes mjölet, siktat med jästpulver. Degen utkafas till 3 mm. tjocklek, naggas väl och uttages med runt mått till kakor, som läggs på smord plåt och gräddas i ej för varm ugn.

Afredd buljong med svamp (f. 6 pers.). I burk champinjoner (1/2 lit.) eller 15 gr. torkade murklor, 2 msk. smör (40 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 1 1/2 lit. efterbuljong, 2-3 äggulor, salt, cayenne.

Beredning: Champinjoner eller murklorna, som förut böra vara väl förvållda, skäras i skivfor och fräses i smöret, tills det är klart. Svampen klämms upp ur smöret med en sked och mjölet fräses därefter med smöret 2 min., den kokande buljongen spädes på, och får koka under rörning 5 min. Äggulorna slås upp och vispas i soppan, som därefter afsmakas med kryddorna och hälls öfver svampen i soppskålen. Serveras med ostkrutong eller rostadt bröd.

Vinfras (f. 6-8 pers.). 125 gr. toppsocker, 3 dcl. vatten, skal och saft af 1/2 citron, 15 gr. gelatin (omkr. 9 blad), 1 dcl. varmt vatten till gelatinet, 1 1/2 dcl. franskt vin 1 1/2 dcl. scherry.

Beredning: Af sockret och vattnet kokas en klar lag, som aflyftes och genast blandas med det finrifna

citronskalet och citronsaften samt det sköljda och i det varma vattnet upp-lösta gelatinet och vinet. Blandningen omröres väl och hälls därefter i en uppspänd silduk, förut urriden i hett vatten, och får själfrinna. Så länge geléet rinner grumligt igenom, hälls det tillbaka i silduken. När geléet är klart tillsättes vinet. Till detta gelé kan enbart krusbärsvin med fördel användas. Geléblandningen fylles i geléskålen eller i en stor eller flera små formar, förut sköljda med kallt vatten och beströdda med strösocker. Formarna böra slås riktigt fulla, hvilket underlättar uppstjälningen. När geléet skall serveras, lossas det från kanten med en spetsig knif, uppstjälpes på skål eller fat och garneras med litet sönderhackat gelé eller syltade frukter. — Geléet kan slås i en stor spilkum, som ställes på is, hvarefter geléet vispas, tills det liknar smö. Upphålls sedan i skål. — Serveras med schäferhattar.

Nötbullar (f. 6 pers.). 125 gr. skalade nötter, 130 gr. hvitt bröd, 3 dcl. mjölk, 50 gr. smör 1-2 ägg, salt.

Till panering: 1 dcl. stötta skorpor.
Till stekning: 50 gr. smör.
Beredning: Brödet uppmjukas i mjölken, urkramas, passeras och brynes i smöret. Nötterna rostas svagt i ugn, gnuggas hårdt i en duk, så att skalens lossna, samt malas. De uppvispade äggen. Massan afsmakas med salt, formas till runda bullar, som vändas i stötta skorpor och stekas vackert gulbruna i smöret. De uppläggas på varmt serveringsfat, garneras med persilja och serveras med potatis, ärtor, glaserade morötter och haricots-verts.

Linsbullar (f. 6 pers.). 1 dcl. linsor, 4 dcl. vatten, 1 dcl. risgryn, 4 dcl. kokande vatten, 75 gr. portug. lök, 2 msk. grädd, 2 1/2 msk. smör (50 gr.), 2 ägg, 2 dcl. stötta skorpor, 4 msk. japansk soja, tomatpuré, salt, närsalt, 60 gr. smör (till stekning).

Beredning: Linsorna sköljas och läggs kvällen förut i det vatten hvori de skola kokas. De få sedan koka 2 1/2-3 tim., eller tills de kännas mjuka; vid slutet af kokningen tillsättes grädden. Risgrynen sköljas på-sättas i kokande vatten och få koka mjuka. Löken skalas, hackas och brynes i smöret tillika med de stötta skorporna. Detta blandas med de kokta linsorna och riset, hvarefter allsammans males genom köttkvarn. Massan uppblandas därefter med de uppvispade äggen och smaksättes med soja, tomatpuré, salt och närsalt. Är smeten för lös tillsättes mera rifvebröd; i motsatt fall utspädes den med grädd. Färsen formas till runda bullar, som vändas i rifvebröd och stekas vackert gulbruna i smöret. Upp-läggas på varmt serveringsfat, garneras med stekt lök, brynt potatis och persilja och serveras med afredd sås.

Rismjölspudding (f. 6 pers.). 1/2 lit. god mjölk, 60 gr. smör 1 dcl. rismjöl (67 gr.), skalet af en half citron eller 6 bittermandlar, 2 msk. socker (30 gr.), 4-5 ägg.

Till formen: 3 dcl. strösocker (255 gr.), 2 msk. kokande vatten.
Beredning: Sockret lägges i en något varm stekpanna, smord med 1/2 tsk. smör, och röres med träsked, tills det smält och har ljusbrun färg, då vattnet tillsättes, och härmed beklädes en bleckform. — Mjölken kokas upp med smöret, mjölet ivispas under full kokning och gröten får ett godt uppkok, hvarefter den upphålles och får kallna. Då tillsätts det finrifna citronskalet eller de skällade och malda mandlarna, sockret samt äggulorna, en i sänder. Sist nedskäras de till hårdt skum slagna ägg-hvitorna. Massan hälls i den beklädda formen, som öfverbindes med smordt papper, och puddingen får grädda i vattenbad i ugn omkr. 1 tim. Uppstjälpes och serveras varm med vanilj- eller citronsås, om så önskas.

Risotto (f. 6 pers.). 1 medelstor portug. lök, 150 gr. smör 180 gr. carolinarisgryn, 1 gr. stött saffran, 1/2 lit. god buljong, 2 msk. rifven parmesanost, 1 hg. rökt skinka, salt.

Beredning: Löken skalas, hackas fint och fräses väl i 1 hg. af smöret i en kastrull. De sköljda risgrynen lägges i jämte det fint stötta saffranet och omröres öfver svag eld, tills de äro väl blandade med smöret. Då tillsättes buljongen, litet i sänder, under det grynen röras flitigt med träslaf. Risgrynen få därefter sakta koka med lock, under det de ofta röras om, tills grynen äro mjuka och börja mosa sig. Anrättningen afsmakas med resten af smöret, parmesanosten och den i fina tärningar skurna skinkan samt salt. Serveras som frukosträtt.

Kokt torsk (f. 6 pers.). 1 torsk på omkr. 1 3/4 kg. 1/2 msk. ättika, 2 1/2 msk. salt (43 gr.).

Beredning: Torsken bstrykes med ättika och skrapas väl från stjärten uppåt. Den rensas, sköljes mycket väl och torkas. Rommen och levern tillvaratagas, kokas för sig i saltadt vatten och användas till garnering af fisken. Hufvudet, från hvilket gå-larna borttagits, skäres af jämte stjärten, emedan de lätt falla sönder vid kokningen. De kunna kokas för sig

"Fjäril"-Brosch

af äkta förgylldt silfver och emalj i vackra färger.

Pris Kr. **8: 50.**

Exceptionellt billigt.

Elegant Julpresent.

A. B. NORDISKA KOMPANIET

STOCKHOLM.

D. B. C.

Flytande Putskräm för metaller.

Profva den och Ni använder aldrig någon annan. Fås öfverallt.

Fabrikanter: Dorch, Bäcksin & C:os A.-B. GÖTEBORG.

Lättast att intaga af stora och barn äf Apoteket Vasens Laxermarmelad, med anledning af dess behagliga smak. Pris 1 kr. pr ask På alla apotek

Pryd Edra hem med blomsterstäl och blomsterbjalor från Rönneådalens Aktiebolag, Stockamöllan. Priskurant på begäran.

ORIGINAL SINGER SYMASKINER
Världsberömda.
SINGER 2:0
SYMASKINS AKTIEBOLAG
Filialer på alla större platser.

HULTMANS RENA CACAO
pr hg 45 öre

Obs.!

VARUMÄRET

"FYRTORNETS"

Svenska

Sardiner i finaste

Olivolja och Tomatsås

för Smörgåsbordet.

BEHÖFVER NI GODA DESSERTER

Efterrätter och Tårter!
Ring upp Allm. 1376 eller Riks 8812 och beställningar sändas till hemmen, ångbåtar eller tåg.
BAGERIET & KÖNDBAKERIET 4 SSÖRGATAN.
Filial: NARVÅGEN 8. R. 108 71, A. 260 71.

Trollkonst

erfordras ej för att frambringa frisk och vacker hy, det behöfves blott

Yvy-Tvål.

Den verkar vid ständigt bruk af samma som

ett trollmedel

och erhålles för 50 öre pr styck i hvarje välsorterad affär från Ystad till Haparanda.

Österlin & Ulrikssons Tekn. Fabrik, Ystad.

En värderad vän

för hela familjen blir Ideal. — Förstör ej dörrposterna. Flyttburt! Absolut tillförlitlig!

LÄMPLIGASTE JULPRESENT.

•Ideal• kostar endast Kr. 6: —. Fraktfritt inom landet mot efterkrärf eller försöks-tillvid. Prosp. på beg.

Th. P. PÅLSSON, Stockamöllan.

Prenumerera på Idun!

Säsongens Dansmelodier

TRE MODERNA DANSER

Prisbelönade i tidningen Iduns musikalska täfning.

1. »Jag ville, jag vore». Valse Boston af John Schönning.
2. Irene. Tango af Adolf Englund.
3. Klappande hjärtan. One Step af Adolf Englund.

Mot insändandet af 50 öre i postanvisning erhålles detta musikhäfte portofritt från

IDUNS EXPEDITION — STOCKHOLM.

JULKLAPP

som är välkommen för alla damer är

Valhalla Bakbordet.

Ihopfällbart — Fernissadt.

Bordskifvan = 65 x 100 cm.

Pris Kr. **18: 50;**

med ihopfällbara ben

Kr. **22: —;**

med bakbräde af marmor

Kr. **28: —**

sändes fraktfritt öfver hela landet.

Patent N:o 36273.

Valhalla Snickerifabrik, MÖRRUM. Tel. 44

Wantar & Strumpor

MEDE **Lejon** MÄRKET!

FÖRSÄLJAS I ALLA VÄLSORTERADE SYBEHÖRS-MANUFAKTUR- & KORTVARU-AFFÄRER

och användas som garnityr eller grill-jeras och stekas. På den tjockaste delen af fisken göres tre skårar på hvarje sida, fisken ingimides med saltet och får ligga ett par tim. Den kokas därefter och fördras stor uppmärksamhet vid kokningen, som försiggår på 10-15 min. Upplägges på varmt fat med sil, garneras med levern och rommen, skuren i skivfor samt med persilja och små potatisar. Serveras med senapsås.

SVAR

Å den senast införda serien frågor följa här nedan svar, och har redaktionen ansett, att det utfästa priset 10 kr. denna gång bör tillätas signaturen Läkarefrun, hvarian innehafvarinnan af denna signatur behagade anmäla sig ä vår byrå för beloppets utbekommande.

Nr 253. Mot tapet i guldgul, vacker färg gör sig mörkbetsad ek bäst. Mot mahogny är grönt särdeles bra.

Endast i dessa

paKET säljes det sedan 25 år tillbaka välbekanta Kathreinerkaffet, som erövrat sin plats och drickes i hela världen av miljoner människor. *Kostar 90 öre pr kg. * Finnes överallt i paket om 45, 25 och 10 öre. **Kvaliteten faller utslaget.**

Ny Våtbok n:o I, tredje tusendet, innehåller ett 60-tal afbildningar med beskrifning och Elin Johanssons Väfskola, Linköping. Redigerad af Gerda Björck. Ny Våtbok n:o II, elementär teoretisk vägledning med praktisk tillämpning i kolor, planscher, utarbetad af Gerda Björck, adr. Linköping. Priset ä hvarje bok är 3 kr. Försäljningen sker genom bokhandeln, utgifvarne eller Lithografiska Bolaget, Linköping. Vid köp af 10 exemplar erhålles rabatt.

Hotell och Pensionat, Sjuk- och Hvilo hem

över hela landet. Se Kvinnligt yrkesregister 1914. Finnes i boklädorna samt ä Kv. Yrkesregisters expedition Regeringsgatan 65. Pris kr. 1:25. Porto till landsorten 20 öre.

Sydsvenska Kredit Aktiebolagets

ställning den 30 november 1914.

Tillgångar:	Skulder:
Kassabehållning 2 169 252: 09	Aktiekapital 15 000 000: —
Obligationer 19 982 791: 50	Reservfond 5 300 000: —
Fastigheter o. inventarier 5 216 670: 60	Dispositionsfond 200 000: —
Reverser mot säkerhet 59 756 748: 82	Pensionsfond 197 818: 36
Växlar 32 636 207: 90	Depositions- o. Kapitalr. 58 105 555: 50
Kreditiv o. Löpande räkningar 13 717 794: 40	Sparkasseräkning 28 833 319: 91
Los inhemska banker 1 565 058: 69	Giro- och Löpande räkn. 12 038 532: 78
» utländska banker 1 569 501: 48	Postremissväxelräkn. 1 617 329: 28
Ä andra räkningar 3 806 068: 98	Till inhemska banker 1 948 333: —
	» utländska banker 659 640: 98
	Ä andra räkningar 7 579 564: 65

Kronor 131,450,094:46 Kronor 131,450,094:46

men äfven enfärgadt ljusgrått eller mattblå passar utmärkt. Öfverensstämmelse med möbelytet måste iakttagas. Råd vid ordnandet af ett hem kan erhållas af »Aurora», Sthlm I p. r. Aura.

Nr: 254. Det är bara att annonsera ut patentet till den högstbjudande! Eller öfverlämna försäljningen till t. ex. Allmänna Patentbyrån, Vasagatan 5, Sthlm, eller dylikt.

Nr 255. Då barnet är 3 mån., är tiden inne att sluta linda det, åtminstone om dagen. Se'n har jag börjat med Lahmans byxstrumpor af följande mått: vidd kring midjan omkr. 0,50 m. Längd från midjan till foten 0,48 m. Fotens längd 0,13 m. Dessa plagg kan man få beställa bl. a. hos A. Jönsson o. Co., Kyrkogatan 32, Göteborg. Min flicka har haft dessa byxstrumpor, tills hon var omkr. 10 månader gammal. Inuti bör man lägga en liten blöja, 0,50 m. x 0,50 m. dubbelvikt. Förförligt kan barnet behålla sina första skjortor och tröjor, tills de äro urväxta, då det får skjorta eller linne af vanlig barnfason knäppt fram och underlif, knäppt i ryggen. Som stöd och för värmens skull kan man gärna ha lindan kvar kring midjan rätt länge. Klädning tar man på barnen, när den börjar sitta uppe i vagnen; men glöm då inte heller den s. k. »selen», så den lilla ej trillar i golvet en vacker dag! En sådan kan man få bl. a. hos Buttericks mönsteraffär, Malmö och troligen i Nord. Kompaniet i Stockholm. Den är föresten lätt att sy själf af starka hvita band, helst om man har en att se efter. — Ju mer barnet börjar vara uppe, desto mer får man taga på det, t. ex. sockor utanpå strumporna och en extra tröja på vintern. Jag har på min flicka en sådan af Lahmans med armar under klädningen. Då byxstrumporna blifvit för små får barnet särskilda byxor och strumpor och strumpeband, som fästas i liftstycket. Så snart barnet börjar vilja gå skall det ha stadiga kängor med klackar. Se'n är det snart ingen baby längre utan stora gossen eller flickan och kan klädas nästan som stort folk.

Nr 256. På apoteken finnes ett preparat som kallas Energon, som säges

vara mycket rekommenderat vid trötthet och svaghet.

Nr 257. Ligg ej ensam i rummet; men eder rumskamrat bör ej vara tungsofd och bekväm af sig, ty det verkar förfärligt irriterande på den sömnlöse att höra någon sova djupt och tungt, då man ej själf kan få en blund i ögonen. Edert sällskap bör i stället först läsa eder till sömns och sedan vara villig att hur många gånger som helst under natten stiga upp, öppna fönstret (den friska luften söker), värma hafresoppa med honung i st. f. socker (en utmärkt lugnande och sömngifvande dryck). Ät ej någon om kvällen, ha i stället i beredskap några goda smörgåsar och något frukt eller hvad ni tycker om och ät det någon gång när ni vaknar på natten. Sedan bör ni återigen läsas till sömns (med låg och entonig röst. Detta ha vi med utmärkt resultat försökt. Man skall ej känna sig öfvergifven då man vaknar utan i stället få en känsla af trygghet. Det ger god sömn.

Nr 258. Kursen är två eller treårig. Musikkonservatorium finnas i Stockholm, Malmö, Lund och Kalmar. Det är bäst Ni skriver och ber om uppgift hur dyr kursen ställer sig. Löner för organister varierar mellan 200-3,000 kr. Dessutom kan Ni få extraförtjänst om Ni gifver lektioner. I stadgan står, att inträdesåldern är högst 25 år (undantag kan beviljas).

259. Julglögg: 2 buteljer konjak, några bitar kanel, kardemumma, 1/4 kg. rensade krukrossin, några mandlar och fikon lägges i förtennt kastrull. Ett litet halster lägges öfver kastrullen och därpå 3/4 till 1 kg. toppsocker hugget i bitar. Konjaken påtändes och får brinna, så att sockret smälter och droppar ned i kastrullen; smälter det för långsamt kan man ösa på litet av konjaken. Då sockret smält lägges lock på kastrullen, då konjaken slocknar. Öses med slef en stund, serveras.

Vinglögg: Af 1/4 kg. socker, 1/3 l. vatten, 4 stötta kardemumma, 1 bit kanel, pomeransskal och ingefära kokas lag. I annan kastrull hålles 2 buteljer portvin eller rödt vin, som upphetas, men ej får koka däri slås lagen med kryddorna samt en till skinn slagen äggvita, alltsamma omröres väl, lock pålägges ett par minuter, serveras sedan det silats.

Nr 260. Säsom lämpligt för själfstudium föreslås sonater af Stephen Heller.

Nr 261. Vid ett sådant högtidligt tillfälle bör Ni inte ha annan färg på er dräkt än svart eller hvitt.

Nr 262. Möjligen men ej troligen, kan Ni af enskild person få hjälp till utbildning och resa till krigsskådeplatsen. — Stanna i stället hemma och genomgå en ordentlig kurs i sjukvård för att vara fosterlandet till hjälp, om det skulle behövas. Någon fond finnes ej.

Nr 263. Blykam är skadlig och ger Eder ej hårets färg tillbaka.

BREFLÅDA
EXPEDITIONENS BREFLÅDA.
Halfjärsprenumerant. Arken erhållas från Iduns exp., Stockholm, till ett pris af 20 öre.

EN JULKLAPP

riktigt i damernas smak är säkerligen

IDUNS KOKBOK

af ELISABETH ÖSTMAN.

Ny upplaga af denna omtyckta kokbok, innehållande öfver 1,000 utmärkta recept, har utkommit och finnes till salu i alla boklädor.

Pris: elegant inbunden Kr. 5: 50.

Till platser, där bokhandel ej finnes, expedieras boken mot likvid i postanvisning portofritt från

IDUNS EXPEDITION, Stockholm.

Sahtin

ESLÖF prisbelönta

Goss-, Flick- o. Barnkläder

för alla åldrar, till alla priser.

Nyheter för Julen.

Landets förnämsta fabrikat i alla landets förnämsta barnklädersaffär, samt

SALIN'S Kungsgatan 45, GÖTEBORG. SALIN'S Södregatan 12, MALMÖ.

Franska Snorits-sommeriet.

är flyttadt till Birgerjarlsgatan 13, 1 tr. Stockholm. Snörlif, sydda till figuren, fr. 7 kr. Goda, starka. Egna arbeten repareras. Obs! Inga butiker, inga återförsäljare.

Om Ni hade en idé om hur verkligt praktisk och viktig för Eder hälsa och välbefinnande denna lilla prisbilliga och snygga badapparat är, låter Ni ej denna annons passera. Det kostar blott ett brefkort att få full beskrifning. Det tager endast 5 min. att få ett efter sanitärsregler upprättadt bad fr. stadigt, rent vattentillflöde, varmt el. kallt, regleradt med en kran vid borsten. Onödiggör badkar med dyrbara och vidlyftiga rörledningar. Ni badar här renare på 4 litervatten än i ett badkar.

Bad äro nödvändiga, rådfråga Eder läkare Amerikanska Maskinimporten, Härrvåda 5.

DIAMANT TVÄL

Om det under vanliga omständigheter är orätt är det nu ett brott att gynna utländsk industri. Bort med importerade varor, nu då arbetsförtjänst så väl behöfves af Svensk! Undersöd Svensk industri, ly därmed gagnar Ni Ert land och skaffar arbetsförtjänst åt Svensk! Köp ej engelsk itäväl, när Ni kan få lika god SVENSK till samma pris!

HAPPACHS SAPPFABRIKS F.A.-B.
Malmö & Stockholm

OXYGENOL

TANDPULVER

ENERGON

Nerv- och kraftnäringspreparat FÖRORDAS AV LÄKARE

Verksamt styrkande vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet.

A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

INGEN TREFNAD
UTAN

GRAMMOPHON
REG. VÄRNUMM

Storartadt program för Julhögtiden

af populära julmelodier, barnsånger
och berättelser samt julhymner och
andra religiösa sånger.

Vår repertoar i öfrigt är så om-
fattigrik att hvarje smakriktning är
väl representerad.

All modern dansmusik.

Det är omöjligt att finna

EN JULKLAPP

bättre ägnadt att bereda hela famil-
jen glädje och förströelse.

Utmärkta instrument i en mångfald prislägen
från 60 kr.

Begär våra rikt illustr. kataloger.

SKANDINAVISKA GRAMMOPHON A.-B.

Operahuset, Stockholm.
A. T. 8803. R. T. 3698.

LEDIGA PLATSER

Sänd aldrig originalbetyg
utan endast afskrifter
när ni svarar på annons om
ledig plats.

SAMVETSGRANN, enkel, anspråkslös
flicka af god familj önskas att sköta
nyfött barn från mediet af januari.
Svar till »Baby», Iduns exp.

I GODT HEM i Nyköping, 2 pers. hush.
yngre familj, får bättre, hushållsvan
flicka, som själfständigt kan sköta
hushållet, plats. Nut. bekvämligheter.
Bör vara kunnig i matlagning, bakning
o. s. v. Löne villkor 20 kr. pr mån.,
allt fritt. Medlem af familjen. Vid.
Nya Inack.-Byrån, Jakobsbergsgat. 34,
Stockholm.

I PRÄSTGÅRD, godt hem, närheten af
Sthlm, får duglig, undervisningsvan,
musikalisk lärarinna plats 15 jan. att
läsa med två flickor, 9-10 år, och en
gosse 6 år. Lön mellan 3 å 400 pr
låsår. Vid. Nya Inack.-Byrån, Jakobs-
bergsgat. 34, Sthlm.

I GODT HEM, samhälle i Norrland,
får 15 jan. musikalisk undervisnings-
van lärarinna plats. Vid. Nya Inack-
Byrån, Jakobsbergsgat. 34, Sthlm.

I GODT HEM I NORRLAND, Sollefteå,
får, som husmoders hjälp (medlem
af familjen), bättre, hushållsvan, barn-
kär flicka god plats. Helst musika-
lisk. Jungfru finnes. Vid. Nya Inack-
Byrån, Jakobsbergsgat. 34, Sthlm.

DAMER i alla Sveriges städer, med
stor bekantskapskrets, kunna erhålla
angenäm, lövande agentur för kon-
kursfri damartikel. Omkr. 200 kr.
erfordras. Svar till »Angenäm agen-
tur» under adress S. Gumaelii An-
nonnsbyrå, Stockholm, f. v. b.

FÖR EN NYBÖRJARE önskas ung lä-
rarinna 15 jan-15 juni. Löneförman-
ner: 15 kr. i mån., fri resa fritt
vivre, eget rum. Svar till »6-åring»
Iduns exp. f. v. b.

Elever emottagas

i gobelinväfnad hos Ameli Fjæstad,
Rocksta, Arvika.

Föreståndarinneplatsen

vid nybildade barnhemmet i Stora Tuna
i Dalarna är till ansökan ledig. Barn-
hemmet, som är beläget invid kyrkan,
är förenadt med småbruk och mottar
cirka 15 barn. Hemmet öppnas i
mars 1915. Lön 400 kr. och allt fritt.
Bitråde erhålles. Sökande bör vara
af medelålder, frisk, duglig och or-
dentlig, allvarlig och kyrkligt sinnad.
Ansökningshandlingar med prästbetyg
torde före den 1 jan. 1915 insändas till
BARNHEMSSTYRELSEN,
Prostgården, Stora Tuna.

Pålitlig och välrekommend. flicka
kunnig i sömnad, får plats som hus-
jungfru i liten familj i Visby nu genast
eller 1 jan. Svar jämte foto och lö-
neanspråk märkt »Pålitlig», Visby p. r.

Öfversköferske-

och husmodersbefattningen å tuber-
kulossjukvårdsanstalten vid Väners-
borg är till ansökan ledig. Lön 600
kr. pr år jämte husrum och fritt
vivre. Platsen skall tillträdas den 1
jan. 1915 och ansökningshandlingar
till densamma insändas senast den 15
dec. innevarande år till styrelsens
ordf., d:r H. Jennische, Vänersborg.
STYRELSEN.

Vid Fredrika-Bremer-Förbundets Landthushållningsskola

för utbildande af lärarinnor är befatt-
ningen som lärarinna i slöjd (väfnad
och sömnad), tvätt och hemmets vård
till ansökan ledig. Kompetens: af-
gångsbetyg från flickskola, fackutbild-
ning samt helst undervisningsvana.
Begygnelselön 800 kr. och allt fritt.
Platsen tillträdas d. 11 jan. 1915.
Ansökningshandlingar, ställda till
Styrelsen, insändas före d. 20 dec.
under adress Rimforsa.

ELEMENTARBILDAD, hushållskunnig
flicka önskas som hjälp och sällskap
hos ung ingenjörsfamilj i Jämtland.
Jungfru finnes. Svar med betygssaf-
skrifter och foto till »Husmoders
hjälpreda», Iduns exp., Stockholm.

PLATSSÖKANDE

JEUNE FRANÇAISE très bonne édu-
cation, desire trouver famille pour
y enseigner sa langue. Prière répondre
»Jeune Française», Iduns exp., Sthlm.

LÄRARINNA, utexaminerad från hö-
gre lärarinneseminariet (1900) med goda
betyg och som undervisat i sex år,
önskar till vårterminen plats i skola
eller familj; i skola helst lägre
stadiet. Amnen: kristendom, svenska,
historia, geografi, tyska, biologi och
matematik — de tre sistnämnda en-
dast lägre stadiet. Högre stadiet,
kristendom och svenska. Omkring 20
timmars undervisning eller mindre.
I familj, undervisning på lägre sta-
diat. Svar till »Y. N.», Göteborg 7 p. r.

I PRÄST- eller SKOLLÄRAREHEM
på landet önskas plats för 14 års
flicka att deltaga i alla husliga gö-
romål. Fritt vivre samt anseende som
familjemedlem. Svar till »Vana vid
hemmets göromål» und. adr. S. Gu-
maelii Annonnsbyrå, Sthlm, f. v. b.

SKOLKÖKS-LÄRARINNA med glad och
hurtigt väsen önskas plats på
nyåret. Svar till »Maj 22», Iduns exp.
f. v. b.

EN 24-ÅRIG, BÄTTRE FLICKA (landt-
brukaredotter) önskar efter nyåret
plats i fin familj i mell. eller södra
Sverige. Att jämte god och skicklig
husmoder sköta hushållet eller ock-
så sköta en husas sysslor. Har genom-
gått husmodersskola samt fr. hemmet
van vid förek. göromål. Svar till
»Jämtlandstös», Östersund p. r.

PLATS att på egen hand förestå hem-
met hos bättre herre, helst på landet,
söktes nu eller till nyåret af kompe-
tent flicka från godt hem. Goda
betyg finnas. Svar till »Huslig», Karls-
krona p. r.

PLATS önskas att deltaga i inom ett
hem förekommande göromål. Kunnig
i sömnad och handarbete. Svar till
»24 år», Iduns exp.

UNDER PRÄKTIG HUSMODERS led-
ning önskar en ordentlig flicka plats
som kokerska till den 1 eller 15 jan.
Sv. t. »Halländska», Mariannelund p. r.

ENKEL, BÄTTRE FLICKA, som har
goda betyg, önskar plats att sköta
hushållet hos ensam dam eller enke-
man. Svar till »Värmlandsflicka»,
Iduns exp., f. v. b.

UNG BILDAD FLICKA önskar plats i
familj för att efterse mindre barn,
samt vara husmodern behjälplig med
i hemmet förekommande göromål. Svar
emotens tack samt till »Värmländska»,
Ekshärad p. r.

SLOJDLÄRARINNA, som innehaft vik.
plats vid folkskola, önskar inst. jan.
eller febr. plats vid sådan eller i hem-
slöjdsf., event. familj. Svar till »23
år», Iduns exp.

UNG, GLAD SKANSKA, från bättre
hem, önskar mot fritt vivre plats som
hjälp och sällskap i finare familj,
i stad eller herregård uppåt landet.
Svar till »18 år», Gumaelii annonsbyrå,
Malmö.

UNG, frisk och glad landtbrukardotter
önskar på nyåret, mot fritt vivre, plats
i god familj där jungfru finnes. Är
villig biträda med alla inom hem-
met förekommande göromål. Den sök-
kande har genomgått enkel hushålls-
kurs samt är kunnig i väfnad. Svar till
»Familjemedlem», Iduns exp. f. v. b.

TVENNE HUSLIGA och praktiska
prästdöttrar önska på nyåret plats
att tillsammans sköta godt hem. Goda
bet. o. rek. Svar till »Systern», Iduns
exp. f. v. b.

SOM HUSFÖRESTÄNDARINNA önskar
45-årig dam plats i bildadt hem där
husmor saknas eller hos ensam dam.
Har under 17 år innehaft samma plats
som sådan. Godt o. jämnt lynne. Ut-
märkt betyg. Finaste ref. Svar till
»45», Iduns exp. f. v. b.

LÄRARINNA, undervisningsvan o. mu-
sikalisk, söker plats i godt hem att
tillträda 15 jan. Goda betyg. Svar:
»Ansvarskänsla, Parkår», Iduns exp.,
Sthlm.

I GODT HEM där jungfru finnes sökes
plats af bättre hushållsvan flicka,
kunnig i matlagning o. s. v. Goda
betyg. Svar »Arbetsglädje, Villig»,
Iduns exp., Sthlm.

UNG, MUSIKALISK FLICKA af god
familj önskar komma till ensam, äldre
dam på landet som sällskap. Läser
gärna högt. Svar till »18 år», Sven-
ska Telegrambyrån, Örebro.

SKOLKÖKS-LÄRARINNA, utexaminerad
från Fackskolan för Huslig Ekonomi,
Uppsala, önskar plats. Svar till »Lä-
rarinna», Iduns exp.

TYSKTALANDE BARNFROKEN med
goda rek. söker plats, helst på lan-
det, nu genast eller 1 jan. 1915. Vi-
dare meddelar kyrkoherde Helander,
Vänersborg.

HUSHÅLLSFROKEN, kunnig i alla gö-
romål inom hemmet, önskar plats.
Helst där jungfru finnes, nu eller på
nyåret. Goda betyg. Svar emotens
tacksamt till »A. B.», Iduns exp.

18-ÅRIG FLICKA, som genomgått 5-
kl. läroverk och 6 veckors skolköks-
kurs, önskar efter jul plats som hjälp
i bättre hem på landet. Löneförmaner
efter öfverenskommelse. Svar till »18
år», Murum.

Enkel flicka

van vid landthushåll, sömnad, väfnad
och handarbeten önskar plats. Svar
till »Arbetsam», Iduns exp. f. v. b.

Bildad 19-års flicka

önskar plats som sällskapsdam eller
sekreterare. Behärskar fullkomligt
tyska språket. Är även kunnig i
engelska, svensk stenografi och ma-
skrifning om så skulle fordras. In-
ställer sig gärna personligen. Tacksam
för svar till »Bojans», Kiosken, Stora
Teatern, Göteborg. Goda ref. finnas.

INACKORDERINGAR.

INACKORDERING för två flickor kan
erhållas på nyåret med deladt rum
hos fru Maria Planting-Gyllenbåga,
Artillerigat. 28 A. III. Allm. tel. 222 23.

Hushållskurs 15 Jan - 15 April.

för unga flickor (familjemedlemmar).
Äfven inackordering för dem, som
endast vilja vistas på landet. Öfverst-
innan A. Hyltén-Cavallius, f. Frick,
Sandvik, Små. Burseryd.

Växjö privata för-ossningshem

erbjuder god, omsorgsfull vård. Mode-
rata priser. Begär prospekt. Riks 475.

Konvalescenthem för Barn

beläget 300 fot öfver hafvet i skog-
rik trakt vid Boråsbanan, mottager
klena o. friska barn för rekreation.
Föreståndarinnan har i utlandet spec.
studerat barnsjukvård. Barn med
smittosam sjukdom mottagas ej. Mo-
derata priser.

TYRA RINMAN,

Utex. sjuksköterska.
Adr. Önnered, Landvetter.

Pensionat Anglica Rättvik,

Rum kunna nu beställas till jul.
Fröken J. C. Young. Riks. 37. Rättvik.

Furudals Pensionat

Gammal bruksherrgård i Norra Da-
larna vid Öre älf.

Härlig vinternatur. Jakt o. fiske.
Julgäster emottagas. Turist-
föreningen lämnar närmare upplysning-
ar. Fru G. Wuttke, f. d. inneh. af
Stjernfors Pensionat. Rikstel. Furu-
dal 2 C.

Å Nobynäs herrgård

bel. i norra Smålands vackraste trakt,
erh. utm. inackordering (äfven under
julen). Lungsjuka pers. mottagas icke.
Vidare meddelar Fru E. von Kothen,
Nobynäs, Frinnaryd. Rikstel. 5.

Inackordering

erhålles å
Egendomen QVILL,

högt o. särdeles vackert läge å
Små. höglandet. Elektr. ljus. Varma
bad. Lungsjuka pers. mottagas ej.
Vidare meddelar Fru E. von Kothen,
Nobynäs, Frinnaryd.

"SVENSK BYGDEJUL"

är i år programmet för

IDUNS JULNUMMER

som inom ett vackert omslag i färger inne-
håller en serie intressanta berättelser från
vårt lands skilda provinser. Ett antal af våra
yppersta författare och konstnärer medverka,
bl. a.: Selma Lagerlöf, Karl-Erik Forsslund,
K. G. Ossian-Nilsson, Albert Engström, Ludvig
Nordström, Mari Mihi, E. N. Söderberg, Ell
Norrbo m. fl. författare samt konstnärerna
Victor Andrén, David Ljungdahl, Gunnar
Widholm, Aina Stenberg-Masolle, Brita Ell-
ström, Lydia Skottsberg Edv. Berggren m. fl.

PRIS: 1 KRONA.

Numret försäljes i de flesta boklädor och
tidningsaffärer samt erhålles portofritt från
IDUNS EXPEDITION - STOCKHOLM.

SVENSKA DAGBLADETS SÖNDAGSNUMMER

FÖR DEN 29 SISTLIDNE NOVEMBER innehöll bland annat följande:

- Fyra dikter af Verner v. Heidenstam
- En indisk religionsstiftare . af Per Hallström
- På trälare vid Helgoland . . af Sigfrid Siwerts
- Vandringsdufvan af prof. Einar Lönnberg
- Svenska lyckoriddare af Carl Forsstrand
- Ett bref från Nelsen af Gustaf Stridsberg
- Vilhelm Andersen af Fredrik Böök
- Hamlet af August Brunius
- Mjölkrågan och tuberkulosen af docenten Carl Kling

Prenumerera i god SVENSKA DAGBLADET Nationellt och kul-
-tid för 1915 på - turellt ledande -

Florodol-Tvålen

är damernas favorit-tvål
och en idealisk barnivål.

Säljes öfverallt
å 60 öre

Parfymeri
FLORA
GEFLE

Doktor J. Arvedsons kurs
Sjukgymnastik, Massage
o. Pedagogisk Gymnastik,
medför enl. kongl. maj:ts medgifvande
samma komp. o. rättigheter som en
kurs vid Gymn. Central-Institutet.
Kursen 2-årig, börjar den 15 sept.
Prospekt på begäran gen. Dr J. Ar-
vedson, adr. Odengat. 1, Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen

afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga
elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 14 sept.
Prospekt gen. kapten J. Thulin, LUND.

Göteborgs Gymnastiska Institut,

längsta och fullständigaste
specialkurs i
Sjukgymnastik och Massage,
— Begär utöfrligt prospekt. —

Kurs i Massage och Sjukgymnastik
STOCKHOLMS
MESSAGE- & GYMNASIK-INSTITUT
Biblioteksgatan 28
Begär prospekt.

Hittills öfverträffade skönhetsmedel
äro **Professor MONO'S, Paris,**
världsberömda produkter.
LAIT MONO försköner i högsta grad,
förhindrar och borttager rynkor m. m.,
gör hyn ungdomligt skär.
Ensamförsäljare FRANSKA PAR-
FYMMAGASINET, Hofleverantör, 21
Drottninggatan 21, Stockholm.

Inga gråa hår

erhåller den; som använder den sedan
öfver 30 år öfver hela världen välkända
Royal Windsor
(giftfri)

Intet färgämne. Försändes diskret;
kr. 5 + porto.

Franska Parfymmagasinet,
Hofleverantör,
21 Drottninggatan 21, Stockholm.

OATINE

är ren hafreextrakt.
För dålig mage ordi-
neras hafregröt; för
dålig hy Oatine
hafrecreme, som re-
nar porerna, aflägs-
nar fräknar och fin-
nar samt gifver hu-
den ett ungdomligt friskt utseende.
Aktä Oatine-Creme i **hvit burk** med
grönt lock: pris 1.50; 4-dubbel inneh.:
5.-. Oatine-Snow 1.50. Finnas öfverallt
samt hos A. W. Nording, Biblioteksg. 11,
Birgerjarlsq. 16 o. Drottningg. 63, Stålm.

För hårets fullständiga rengöring
och förskönaende finnes intet bättre än

Majorskan Edmanns

CHAMPOING

som innehåller Savon Moderne à
l'oleine.
FÖRNÄMSTA PARFYMAFFÄRER.

Östermalms Förlösningshem,

12 Floragatan 12, 4 tr., hiss, Stockholm.
Rikstel. 97 56. Allm. Tel. 97 56.

Fritt val af läkare och akuschöriska.
Referenser till följande herrar läkare: Erik
Åhlström, Edv. Alin, Emil Bovin, Hj
Forsner.

Prospekt sändes på begäran.
HILMA FREDLUND, Föreståndarinnan
Rikstel. 90 12. Allm. Tel. 12 50.

Turkiska badet,

i Malmtoresbadet är öppet hvarje tors-
dag för damer. Yppersta medel
för bibehållandet af smärt figur och
fin hy. Badet är angenämast, om
man är flera i sällskap. Pris kr. 1:50.

TRICOPHEROUS

är världens förnämsta Hår-
medel och öfverträffas icke af
något annat liknande preparat.
Pris pr fl. 2.50.

Erhålls hos alla första klass Par-
fymeri-, Droq- och Coiffyaffärer.

H.G.SÖDERBERGS
IMPORT A.B.

MA ANTRACIT,
HUSHÅLSKOL
& KOKS

Riks- o. Sthlmstel. Namnanrop. Begär endast Söderbergs Kolimport.

Utmärkta organ

för annonsering i landsorten
äro följande tidningar:

- Arvika: Arvika Tidning.
- Borås: Borås Tidning.
- Engelholm: Engelholms Tidning.
- Gefle: Gefle-Posten.
- Halmstad: Hallandsposten.
- Helsingborg: Helsingborgs Dagblad.
- Hernösand: Hernösands-Posten.
- Hudiksvall: Hudiksvallsposten.
- Jönköping: Smålands Allehanda.
- Kalmar: Barometern.
- Karlskrona: Karlskrona-Tidningen.
- Karlstad: Nya Wermlands-Tidningen.
- Landskrona: Landskrona-Posten.
- Linköping: Östgöta Correspondenten.
- Lund: Lunds Dagblad.
- Lysekil: Lysekils-Posten.
- Malmö: Skånska Aftonbladet.
- Norrköping: Östergötlands Dagblad.
- Sköfde: Skaraborgs Läns Annonssblad.
- Sundsvall: Sundsvalls-Posten.
- Söderhamn: Helsingen.
- Södertelje: Södertelje-Södertörnsposten.
- Uppsala: Uppsala.
- Västervik: Västerviks Veckoblad.
- Västerås: Westmanlands Allehanda.
- Växiö: Smålandsposten.
- Visby: Gotlänningen.
- Örebro: Örebro Dagblad.
- Örnsköldsvik: Örnsköldsviks-Posten.
- Östersund: Jämtlandsposten.

Elsa Philips Husmodersskola,
Stockholm, Karlavägen 25 (f. d. 1 A),

börjar sin 14de termin för bildade unga flickor den 20 jan. 1915. Under-
visning i finare och enklare matlagning, bakning, konservering och in-
läggningar af frukt, grönsaker och kött, sjukmatlagning, uppköp, födo-
ämnslära, hushålls ekonomi m. m. **Olika kurser.** Examinerade lära-
rinnor. **Förbereder inträde till lärarinnekurser i huslig ekonomi.**
Prospekt, ref. och närmare upplysn. på begäran.
ELSA PHILIP, Stockholm, Karlavägen 25, 3 tr. Tel. Ö. 13 10.

E. Hults Kvinnliga Utbildningsskola
och Flickpension i Stockholm (f. d. Villa Hult)

börjar sin nästa kurs den 15de Jan., hvartill anmälan nu emottagas. Skolans
ämnen omfattar **Husmoderskursen**, hvari äfven ingå fullständiga kurser i
Kläd- och Linnesömnad, Handarbeten, Konstslöjd och Målning. Elev kan
äfven vinna inträde tan att deltaga i husmoderskursen. **Klädsömnad, Lin-
nesömnad, Konstslöjd och Målning** undervisas uti äfvensom valfria ämnen,
likaså **Sång, Musik och Språk.** Prospekt jämte hänvisning till muntliga refer-
enser sändes, adr. **Artillerigatan 6 2 tr.,** (invid Strandvägen), Stockholm.
Rikstel. 11886, Allm. 28940. **OBS!** Den enda skola i Stockholm där eleverna
bo inom skolan och samtidigt ha ett godt hem.

Strängnäs Hushållsskola.

Ny Husmoderskurs börjar den 25 jan. Undervisningen ledes af ex. lärarinna
och van husmor. Prospekt med ref. gen. Fru **M. Braune,** Strängnäs.

Göteborgs Nya Husmodersskola,

S. Allégatan 2 A. Rikst. 10624.
Husmoderskurser på 1 o. 2 term. med början i jan. o. sept. Grundlig och
praktisk undervisn. i enkl. o. fin. matlag., baka., konserv., dukn., serv. m. m.;
rengöring (obs! största delen af rengöringsarbetet öfverlämnas efter de första
veckorna åt tjänarinnor); linnesöm utan tråck. (varje elev disp. en symaskin);
hushållsbokf. o. -beräkn.; hälso- o. sjukvårdslära; barnavård, prakt. o. teoret.
(valfr.). **Kortare kurser** i matlag., o. linnesömnad f. m. eller e. m.
Prospekt o. upplysningar på begäran.

Elvira Friberg,
f. d. lärarinna vid Fackskolan
för Husl. Ekonomi, Upsala.

Hildegard Friberg,
Utexaminerad lärarinna i huslig
ekonomi.

Nya Hushållsskolan,

Västra Trädgårdsgatan 19, Stockholm,

hvilken år 1881 grundades af Fröken Hedda Cronius, fortsätter sin verksamhet
i samma anda och efter samma plan som under alla föregående år. Skolan
afser att meddela **bildade** flickor undervisning och öfning i enklare och finare
matlagning, bakning, syltning och inläggning af grönsaker, finstrykning samt
öfriga inom ett hushåll förekommande göromål, för att sålunda sätta dem
i stånd att på ett praktiskt sätt **förestå** egna eller andras hem. Äfven med-
delas en kortare kurs i Födoämnslära och Hälsovårdslära.
Skolan har varit besökt af tre tusen fyrtioåtta (3 048) elever. Hvarje kurs
omfattar 4 eller 4 1/2 månader. Elever mottagas äfven på kortare tid.
Ny kurs börjar den 15 nästkommande januari. Prospekt och vidare upplys-
ningar meddelas af

Fröken Berta Erlandsson,
19 Västra Trädgårdsgatan, Stockholm.

Joh. Lundström & Co A.-B.

KUNGL. HOFLEVERANTÖR.

Prima Antracit

HUSHÅLLSKOL • COKES • BRIKETTER

Begär vid telefonering å Riks och Allm. **endast**

"Lundströms".

ANVÄND LANDETS FÖRNÄMSTA FABRIKAT

VISKAFORS

LÄTTA
ELEGANTA
HÅLBARA

SE VÅRA NYA MODELLER. OCH NI
KÖPER INGA ANDRA GALOSCHER
TYDE PASSA SKODONEN BÄST!

Kommiss on-
lager hos
C. J. WESSMAN, ST. NYGATAN 44, STOCKHOLM
JOH. LINDNÉR, MALMÖ.
VILHELM LINDAHL, ÖRNSKÖLDSVIK.

Edla Carlssons Privathotell rekommenderas. Elektr.
belysning och Rikst. i alla
Rum. Rum fr. 2 kr. **Frukostar o. Super serveras. Birgerjarlsq. 8, Stockholm.**
(röd, grön o. gul spårvagn stannar vid porten). Riks 44 01. 72 59. Allm. 125 89, 195 19.

Elfkullens Husmodersskola börjar sin 8de kurs 15 jan. Undervis-
ning i alla inom ett hem förekom-
mande göromål. Utmärkt undervisning af examinerade lärarinnor. Prospekt
mot dubbel porto. **Selma Gustafsson,** föreståndarinnan, adr.: Jemshögsvy

Nobynäs Hushållsskola

Vårtermin från 20 Januari till 20 maj.

Bildade flickor mottagas å Nobynäs Herrgård, bel. å småländska höglandet
i härlig och hälsosam trakt. Grundlig undervisning i hushåll och slöjd med-
delas af **skickliga, examinerade** lärarinnor. Godt hem. Vidare meddelas af
föreståndari- nan, Fru E. von Kothen, Nobynäs, *Primaryd*, Rikstelefon 5.

Fröbel-Institutet i Norrköping.

I **A-kursen, utbildning för kindergården,** finnas
några elevplatser lediga i januari. Prospekt och upplysningar erhål-
las genom undertecknade föreståndarinnor
Ellen och Maria Moberg.

Birgitta-Skolan

Beridarebangatan 17.

Kurserna i klädsömnad, linnesöm barnkläder, hvitbroderi konst-
väfnad m. m. börja åter i januari. Anmälningar mottagas under
December månad.
Prospekt på begäran.

Elisabeth M. Glantzberg.

Telefoner: Allm. 41 48. Riks Norr 898.

Södertelje Praktiska Skola,

Viksgatan 11. Riks 202.

börjar ny 3-månadskurs den 1 febr. Grundlig undervisning i enklare och finare
matlagning, konservering, bakning, dukning, hushållsbokföring m. m. Väfnad,
sömnad af alla slag. Billiga kursavgifter. Begär prospekt.

Anna Björkman,
Handarbetslärarinna.

Rosa Mutén,
Utex. skolkökslärarinna.

HUSMODERSKURS.

Å Vårbacka, Södertörns villastad (30 min. från Stockholm) mottagas ett få-
tal bildade flickor att lära hemmets arbeten. Undervisningen af fackutbildade
lärarinnor omfattar enklare och finare matlagning, bakning, linnesöm, födo-
ämnslära, hälso- och sjukvårdslära. Kursen pågår från 15 Jan. — 1 Maj. Refer.
önskas och lämnas. Upplys. å Riks Södertörn 3 eller Allm. Stockholm 42 43.

Teresa Kjelberg,
f. d. lärarinna vid Fackskolan för huslig ekonomi. Uppsala.

Alfh. Rystedts Husmodersskola

ÖREBRO,

börjar sin 17 års den 15 jan. 1915. Sko-
lan har tillerkänts **guldmedalj** och **heders-
pris** för sömnad och konserver.
Begär prospekt.

Bogstens Hushållskurs

20 jan.—20 april 1915. Begär prosp.
Fru Ida Palmgren, Bettna.

Prenumerera på Idun!

Ferrin

Fås på apoteken.
Bästa järnmedel
utmärkt styrkande.
Apoteket Lejonet,

**BRUNKEBERGS
TEATERN**

Alltid veckens
bästa nyheter!

SKÅNSKA HANDELSBANKEN.
Fonder 21,200,000 kronor.
Stockholmskontor: Arsenalsgat. 9.
Filialer: { Södermalmstorg 8.
Sturegatan 32.
Deposition } 5%
Kapitalräkning } 5%
Sparkasseräkning } 4 1/2%
Fondafdelning. Kassafack

Idun utgitves denna vecka

i A och B.